

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY
PALACKÉHO V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

Rodinná politika současného Ruska

Family policy in contemporary Russia

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VYPRACOVALA: PAVLÍNA KOVÁŘOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité prameny.

V Petrovicích, 30. března 2015

---

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc., za konzultace, cenné rady a připomínky, které mi během psaní této bakalářské práce poskytla.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD.....	6
1. OBECNÉ VYMEZENÍ POJMŮ	8
1.1. RODINA.....	8
1.1.1. Definice a pohledy různých vědních oborů na pojem „rodina“	8
1.1.2. Klasifikace rodiny	11
1.1.3. Funkce rodiny	13
1.1.4. Trendy současného rodinného života	13
1.2. RODINNÉ PRÁVO.....	15
1.3. RODINNÁ POLITIKA	16
2. RODINNÉ PRÁVO RUSKÉ FEDERACE A LEGISLATIVA V DANÉ OBLASTI.....	19
2.1. RUSKÉ RODINNÉ PRÁVO	19
2.2. HISTORIE RODINNÉHO PRÁVA RUSKÉ FEDERACE.....	20
2.2.1. Rodinné právo do 17. století	20
2.2.2. Rodinné právo v době ruského impéria	21
2.2.3. Porevoluční vývoj ruského rodinného práva	22
2.3. PRÁVNÍ PŘEDPISY V RODINNÉM PRÁVU RUSKÉ FEDERACE.....	23
2.4. SUBJEKTY RODINNÝCH PRÁVNÍCH VZTAHŮ V RUSKÉ FEDERACI..	25
3. RODINNÁ POLITIKA V LEGISLATIVĚ SOUČASNÉHO RUSKA.....	28
3.1. PŘÍČINY FORMOVÁNÍ RODINNÉ POLITIKY	28
3.2. PODSTATA RODINNÉ POLITIKY	30
3.3. PRINCIPY RODINNÉ POLITIKY RUSKÉ FEDERACE.....	31
3.4. REALIZACE SOUČASNÉ RODINNÉ POLITIKY RUSKÉ FEDERACE.....	33
4. RODINNÁ POLITIKA RUSKÉ FEDERACE V PRAXI.....	35
4.1. STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA RODIN V RUSKÉ FEDERACI	35

4.2. MATEŘSKÝ KAPITÁL	37
4.3. PODPORA MLADÉ RODINY	41
4.4. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE.....	44
4.4.1. Osvojení dítěte	44
4.4.2. Poručenství.....	45
4.4.3. Pěstounství	46
ZÁVĚR	47
PE3IOME	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	58
KNIŽNÍ ZDROJE.....	58
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	60
LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY	62
SLOVNÍKY	63
PŘÍLOHA.....	64
RUSKO-ČESKÝ PŘEKLADOVÝ GLOSÁŘ.....	64

ÚVOD

«Самые сильнейшие и влияющие воспоминания почти всегда те, которые остаются из детства.¹»

Федор Достоевский

Cílem této práce je seznámit s tématem **rodinné politiky** současného Ruska a na základě odborné literatury popsat současný stav této oblasti a její specifika. Nejprve se zaměříme na studium odborné literatury a jiných dostupných pramenů z nejrůznějších zdrojů. Poté bude provedena analýza shromážděných informací, díky které si utvoříme vlastní názor na toto téma. Součástí práce je rovněž vytvoření překladového glosáře aktuální odborné terminologie z oblasti rodinné politiky.

Mnohé ruské rodiny jsou odkázány na pomoc státu, jenž se v současné době také snaží bojovat s důsledky demografické krize, která Rusko sužovala především na přelomu století. Rodinná politika současného Ruska se postupně dostává na stále vyšší úroveň a její principy se zdokonalují. Jde o téma aktuální a velmi zajímavé, zejména v rusko-českém srovnávacím pohledu.

Při tvorbě této bakalářské práce jsme postupovali především kompilační a komparační **metodou**. Poznatky k práci jsme čerpali z odborné literatury jak ruských, tak českých i zahraničních autorů. Dalšími **zdroji** byly příslušné internetové stránky české, ale především ruské provenience. V neposlední řadě byly cenné informace čerpány přímo z ruských právních předpisů, tj. z federálních zákonů či prezidentských nařízení.

---

¹ „Nejsilnější a nejpůsobivější vzpomínky jsou téměř vždy ty, které nám zůstanou z dětství.“

Práce sestává ze čtyř hlavních kapitol. První kapitola se věnuje obecnému vymezení pojmů, které souvisí s tématem. Jedná se o pojmy rodina, rodinné právo a rodinná politika. Současně uvádíme, jak je na tyto pojmy nahlíženo v ruské a české odborné literatuře.

Druhá kapitola je zaměřena na rodinné právo Ruské federace. Nejprve popisujeme předmět rodinného práva a jeho funkce. V další části této kapitoly je pozornost věnována historii ruského rodinného práva, právním předpisům, jež upravují rodinné právní vztahy v Ruské federaci. Poslední podkapitola druhé kapitoly je věnována subjektům rodinných právních vztahů, jimž vznikají práva a povinnosti. Rovněž uvádíme konkrétní subjekty, jež se v Rusku zabývají rodinnou politikou.

Ve třetí kapitole se zabýváme rodinnou politikou současného Ruska. Zpočátku uvádíme několik důležitých negativních jevů a problémů v ruské společnosti, jež přiměly ruský stát k vypracování opatření, která vešla do všeobecného povědomí jako principy rodinné politiky. Vybraným principům rodinné politiky je pak věnována další část této kapitoly. V závěru je pozornost zaměřena na Koncepti státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025, která podrobně popisuje jednotlivé konkrétní cíle rodinné politiky a harmonogram jejich realizace, která bude probíhat ve dvou etapách.

Poslední, čtvrtá, kapitola je zaměřena na vybrané konkrétní oblasti rodinné politiky, ve kterých se ruský stát snaží rodině pomoci. Zabýváme se tedy rodinnou politikou v praxi, zjišťujeme, zda se cíle a principy ruské rodinné politiky skutečně naplňují a rodinám přináší užitek. Konkrétní oblasti rodinné politiky jsou vybrány na základě jejich odlišnosti od situace v této oblasti v České republice.

Součástí práce je překladový **glosář** aktuální odborné terminologie z oblasti rodinné politiky, jenž se nachází v příloze.

1. OBECNÉ VYMEZENÍ POJMŮ

První kapitola se věnuje definování pojmů, které souvisí s tématem této práce. Uvádíme, jak na základní pojmy této problematiky pohlíží odborná ruská a česká literatura.

1.1. RODINA

1.1.1. Definice a pohledy různých vědních oborů na pojem „rodina“

Nikdo nebude popírat názor, že rodina i v 21. století je významnou společenskou jednotkou, která se buduje roky či několik generací. Na rodinu lze pohlížet z různých aspektů a z pohledů různých vědních oborů, proto neexistuje jednoznačná **definice rodiny**.

V **psychologickém** slovníku je rodina popsána jako „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“². V **sociologii** se pod pojmem rodina rozumí nejmenší jednotka společenské organizace. Je to primární či prvotní společenská skupina, se kterou se dítě setkává po svém narození.³

V ruské odborné literatuře se rovněž setkáváme s různými výklady a definicemi pojmu rodina. Sociologové, psychologové a další ruští odborníci tvrdí, že chápání pojmu rodina je složité, jelikož se postupem času výrazně mění, a to v přímé souvislosti s tím, jak se pohlíží na strukturu rodiny. Dle jejich názorů dnes již nelze rodinu vymezit jako společenství rodičů a dětí. Podíváme-li se, jak rodinné zákonodárství vymezuje vyživovací povinnost v rodině, zjistíme, že vyživovací povinnost nemají pouze rodiče vůči dětem, děti vůči rodičům, ale také se hovoří o vyživovací povinnosti vůči

---

2 HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 512. ISBN 80 7178-303-X.

3 MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993, s. 10-14. ISBN 80-901424-7-8.

sourozencům, prarodičům a jejich vnučkám a vnukům. Proto lze do struktury rodiny zahrnout i blízké příbuzné rodičů a dětí, prarodiče, vnuky a vnučky.⁴

Zakladatel sovětské sociologie rodiny, Anatolij Georgijevič Charčev, v sedmdesátých letech 20. století definoval rodinu jako „*historickou formu konkrétních vzájemných vztahů mezi manžely, mezi rodiči a dětmi, jež tvoří malou sociální skupinu, jejíž členy pojí manželské nebo příbuzenské vztahy a vzájemná morální odpovědnost, a jejíž nutnost pro společnost spočívá ve fyzické a duchovní reprodukci obyvatelstva.*“⁵

V osmdesátých letech se setkáváme s novým pohledem na definici rodiny. Dle ruského demografa Karla Karloviče Bazdyrjeva je možné rodinou nazývat „*soužití muže a ženy, partnerský vztah muže a ženy*“, tj. o rodině lze hovořit i v případě, že muž a žena neuzavřeli sňatek, avšak jsou partnery.⁶

Ruští sociologové pokračují ve zkoumání rodiny i v 90. letech 20. století. Z tohoto období uvádíme například definici sociologa Antonova, jenž rodinu definuje jako „*společenství lidí, které pojí manželský svazek, rodičovství a příbuzenské vztahy. Toto společenství podporuje reprodukci obyvatelstva, pokračování v rodinné tradici, socializaci dětí a bytí jednotlivých členů rodiny.*“⁷ Dle Antonova jsou důležitým základem každé rodiny manželský svazek, rodičovství a příbuzenské vztahy.

Na počátku 21. století je v definicích rodiny patrný odkaz na situaci ve společnosti, kdy je věnováno více pozornosti rozvoji náhradní rodinné péče a podpoře rodin s dětmi. Rodina je z pohledu **sociologie** vnímána jako „*společenství lidí, založené na pokrevním příbuzenství, manželském sňatku, popřípadě rodina vzniká osvojením dítěte. Zpravidla její členy pojí společné vlastnictví a odpovědnost za výchovu dětí.*“⁸

Z pohledu **ekonomiky** ruští odborníci pohlíží na rodinu jako na institut, jenž se formoval společně s rozvojem jiných sociálně-ekonomických institutů,

---

⁴ ГУСЕВ, Антон Петрович. *Материнский капитал: получение, использование, субъекты*. Ростов на Дону: Феникс, 2012, s. 25-27. ISBN 978-5-222-19625-0.

⁵ ХАРЧЕВ, А. Г. *Брак и семья в СССР*. Второе изд., перераб. и доп. Москва: Мысль, 1979. (překlad vlastní)

⁶ БАЗДЫРЕВ, Карл Карлович. *Простое уравнение: муж + жена = семья*. Москва: Госстатиздат ЦСУ СССР, 1981.

⁷ АНТОНОВ, А. И. а В. М. МЕДКОВ. *Социология семьи*. Москва: Изд-во МГУ, 1996. ISBN 5-211-03485-6. (překlad vlastní)

⁸ ГОЛОВАНОВ, О. *Краткий словарь по социологии*. Кыштым, 2001. (překlad vlastní)

mezi něž řadí institut soukromého vlastnictví. Za základní element institutů jsou považovány normy. Z tohoto pohledu si můžeme tedy rodinu vyložit jako společenství lidí, jež se řídí normami, především normami sociálními, které regulují chování a spolužití jednotlivců v rodině, či normami ekonomického chování. Ruští ekonomové rovněž rodinu dělí do tří základních skupin. Rodiny rozlišují podle stádia životního cyklu, ve kterém se rodina právě nachází. Dále hovoří o klasifikaci dle výše rodinných příjmů a nakonec dle místa, kde rodina žije, tedy zda žije ve velkoměstě, či na venkově.⁹

Na základě výkladu **historiků** byl význam pojmu „rodina“ v 16. až 18. století zcela odlišný od současného pojetí. Především se v dobové odborné literatuře setkáme s latinským termínem „familia“, který v tomto případě znamená spíše dům, domácnost či hospodářství. Proto do „rodiny“ v 16. až 18. století můžeme zařadit vedle hospodáře, jeho ženy a dětí, popřípadě dalších příbuzných osob, i osoby nepříbuzné. Do „rodiny“ lze tedy zahrnout služebnictvo a učedníky, čeledíny a děvečky. Je to tedy společenství lidí, kteří spolu žijí pod jednou střechou.¹⁰

V neposlední řadě můžeme na rodinu pohlížet také jako na seskupení jedinců, kteří se vzájemně intelektuálně, citově, duchovně, fyzicky a duševně ovlivňují. Je to místo, kde se učíme utvářet a formovat mezilidské vztahy. Z pohledu **křesťanství** je základní složkou mezilidských vztahů láska, která má být vždy přítomna i v rodině. Rodina by také pro každého měla být útočištěm v dobách zlých.¹¹

V současné ruské literatuře se rovněž uvádí, že jestliže se hovoří o rodině, zpravidla se jedná o **rodinu s dětmi**. V současnosti se soustředí pozornost právě na rodinu s dětmi a na její ochranu. Význam rodiny je pro každé dítě neocenitelný. V rodině se dítě učí správnému chování či jednání s lidmi, což jsou návyky, které dítěti napomáhají začlenit se do společnosti. V souvislosti s ochranou rodiny tedy ruský stát zakládá celou řadu institucí, jež chrání všechny členy rodiny. Ovšem ruský stát se snaží věnovat pozornost i ochraně bezdětné rodiny.¹²

---

⁹ ЧЕКМАРЕВ, В. В. и др. *Экономика семьи*. Кострома, 2006, s. 8-13. ISBN 5-7591-0757-7.

¹⁰ HORSKÝ, Jan a Markéta SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Lidové noviny, 1997, s. 17-23. ISBN 80-7106-195-6.

¹¹ SCHAEFFEROVÁ, Edith. *Co je rodina?*. Praha: Návrat domů, 1995, s. 8-86. ISBN 80-85495-41-4.

¹² КРАВЧУК, Наталья Вячеславовна. *Защита семьи*. Москва: Эксмо, 2006. ISBN 5-699-17961-5.

1.1.2. Klasifikace rodiny

V odborné literatuře se kromě definic rodiny a různých historických či sociologických pohledů na rodinu setkáváme rovněž s klasifikací rodin dle určitých kritérií. Psychologové a rodinní terapeuti se zabývají diagnostikou rodin a uvádějí charakteristické prvky fungující rodiny. Podle psychologického slovníku můžeme vymezit tzv. **funkční rodinu**, tj. „*taková rodina, v níž dochází k úspěšnému řešení problémů, existuje příznivé emocionální klima a dochází ke stálému vyrovnávání vztahů uvnitř rodiny v souladu s životním cyklem jejích členů*“¹³. Robin Skynner, rodinný terapeut působící v Londýně, uvádí, že pro fungující rodiny je důležité vyvážení blízkosti a autonomie, schopnost adaptace, zvládání změn a ztrát, jasná komunikace, schopnost kooperace, věrnost atd.¹⁴

Funkčními a **dysfunkčními rodinami** se rovněž zabýval ruský psycholog Vladimír Sviridovič Torochtij. Věnoval se především dysfunkčním rodinám, jež rozdělil na rodiny konfliktní, rodiny v krizi a problémové rodiny. U konfliktních rodin pozoroval neshody, rozdílné zájmy, přání a názory jednotlivých členů rodiny, jež vyvolávají konflikty. Pro rodiny, jež se dostanou do krize, je charakteristické, že členové rodiny zaujímají vůči druhým neústupné a často i nenávistné postoje. Manželský pár nesouhlasí s kompromisními řešeními, v důsledku čehož se rodina rozpadá. Za nejčastější typ dysfunkční rodiny v Rusku V. S. Torochtij považuje rodinu problémovou. Jedná se o rodiny, jež se dostanou do těžkých životních situací, kterými mohou být například ztráta bydlení, těžké a dlouhodobé onemocnění jednoho z členů rodiny, nedostatek finančních prostředků, spáchání trestného činu a následné uvěznění.¹⁵

Z výzkumů funkčních rodin vyplývá, že členové funkční rodiny se dokáží respektovat, vychází si navzájem vstřícně, udržují mezi sebou bezkonfliktní vztahy. Celkově je ve funkčních rodinách cítit pozitivnější atmosféra, lidé jsou potěšeni vzájemným kontaktem a jsou si vědomi toho, že v rodině je důležitá kooperace. Naopak pro dysfunkční rodiny je charakteristická atmosféra nedůvěry, nespokojenosti, beznaděje

---

¹³ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 512. ISBN 80-7178-303-X.

¹⁴ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001, s. 70. ISBN 80-7178-559-8.

¹⁵ ТОРОХТИЙ, Владимир Свиридович. *Психологическое здоровье семьи*. Санкт-Петербург: "КАРО", 2009. ISBN 978-5-9925-0271-8.

a zoufalství. V dysfunkčních rodinách výzkum také odhalil problémy v komunikaci, kdy mezi členy rodiny často dochází k nedorozumění. Samozřejmě nelze konstatovat, že ve funkční rodině se tedy neseťkáme se spory, komunikačními nejasnostmi či s jinými problémy. Nicméně tyto projevy nepřevažují.¹⁶

V odborné literatuře se setkáváme také s pojmy **rodina nukleární** a **rodina rozšířená**. Rodinu nukleární tvoří manželský pár a děti. Rodina rozšířená zahrnuje i širší příbuzenstvo, jako jsou prarodiče, strýcové a tety, bratrance a sestřenice. Dle psychologického slovníku je širší rodina „*velmi početná skupina, kterou váží nejen pokrevní pouta, ale též rodinné tradice, postoje, rysy, jazyk*“¹⁷.

Dle demografických kritérií lze rodiny rozdělit v závislosti na počtu partnerů či dle počtu dětí. Dle počtu partnerů rozlišujeme **monogamii** či **polygamii**. Monogamie je charakterizována jako rodina, jež se skládá ze dvou partnerů. Naopak polygamie je rodina skládající se z více než dvou partnerů. V rámci polygamie se rozlišuje, zda se jedná o polygynii, tzv. mnohoženství, kdy má muž několik partnerek, či zda se jedná o polyandrii, kdy má žena několik partnerů. Dle **počtu dětí** odborná literatura dělí rodiny na bezdětné, rodiny s jedním dítětem, málodětné, tj. rodiny se dvěma dětmi, a rodiny mnohodětné.

Významnou ruskou socioložkou, jež se zabývala otázkami klasifikace rodin, je Tatjana Alexandrovna Gurko. Ve svých odborných studiích vyčleňuje **rodiny biologické, tj. vlastní**,¹⁸ kdy muž a žena uzavřeli první manželský sňatek a vychovávají společně dítě. Dále rozlišuje **nevlastní rodiny**,¹⁹ kdy alespoň jeden z manželů má již dítě z předchozího manželství.²⁰

---

¹⁶ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993, s. 117-121. ISBN 80-901424-7-8.

¹⁷ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000, s. 512. ISBN 80 - 7178-303-X.

¹⁸ нормативная, биологическая, первобрачная семья

¹⁹ сводная семья

²⁰ ГУРКО, Татьяна Александровна. *Трансформация семьи и перспективы родительства*. In: *Федеральный образовательный портал* [online]. 2003 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://ecsocman.hse.ru/>

1.1.3. Funkce rodiny

Psychologové a sociologové rovněž pojednávají o různých funkcích, jež rodina plní ve vztahu k jednotlivým členům rodiny či ve vztahu k celé společnosti. M. S. Mackovskij zdůrazňuje **funkci reprodukční**, jež spočívá v naplnění biologického a rodičovského instinktu a ovlivňuje početnost populace. Dále rodina plní **funkci výchovnou**, kdy rodiče odpovídají za výchovu a rozvoj svých dětí, **funkci materiální a ekonomickou**, tj. tato funkce se týká hmotného zabezpečení rodiny, rodiče jsou odpovědní za zabezpečení materiálních podmínek nezbytných k životu. V neposlední řadě je důležitou funkcí rodiny **funkce emocionální**, jež spočívá v uspokojování potřeb všech členů rodiny, např. potřeby podpory, pomoci, potřeby citového zázemí, lásky, bezpečí a jistoty.²¹

1.1.4. Trendy současného rodinného života

V současné době můžeme také hovořit o různých trendech v rodinném životě, např. je to především trend **odkládání mateřství**, trend nedobrovolné bezdětnosti, trend neúplných rodin či soužití homosexuálních partnerů. Ženy, které odkládají mateřství, mají většinou vyšší vzdělání, a proto se nejdříve věnují budování kariéry a profesní pozice. Dalším nejčastěji uváděným důvodem k odkládání mateřství je omezení osobní svobody s příchodem dítěte do rodiny.

Neplodnost je pokládána za velmi stresovou životní okolnost. Jestliže se podíváme na statistické údaje o neplodnosti v Rusku, uvádí se, že nejméně 15 % mužů a žen v reprodukčním věku se setkává s problémy s přirozeným početím dítěte. Těmto 15 % odpovídá počet více než 2,5 milionů neplodných párů.²² Avšak dnes je již možné obrátit se na odborná centra, která až 95 % párů dokáží účinně pomoci.²³

Dalším trendem v současné době je trend **neúplné rodiny**. Neúplná rodina je tvořena jedním z rodičů a jeho dětmi. V dnešní době neúplné rodiny vznikají nejčastěji v důsledku rozvodu manželství. Dalším častým fenoménem je zvyšování počtu

---

²¹ МАЦКОВСКИЙ, М.С. *Социология семьи: Проблемы теории, методологии и методики*. Москва: Наука, 1989. ISBN 5 - 02 - 013329 - 9.

²² *Пробирка: Информационный портал по проблемам бесплодия* [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.probirka.org/eko/ob-eko/1881-statistika-besplodiya-v-rossii-zabluzhdeniya-i-fakti-chast-1.html>

²³ *Stop neplodnosti.cz*. [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: www.stopneplodnosti.cz

nesezdaných párů, kterým se narodí dítě, tj. neúplná rodina vzniká tak, že nevznikne úplná rodina. V Ruské federaci tvoří většinu neúplných rodin matka a děti. Rovněž je známo, že každé třetí ruské dítě žije v neúplné rodině.²⁴

Dalším často diskutovatelným fenoménem je **soužití homosexuálních partnerů**. Ve společnosti se setkáváme s různými názory a reakcemi ohledně tohoto velmi citlivého tématu. Vývoj reakce společnosti na homosexualitu lze rozčlenit na tři fáze. Nejprve docházelo k částečnému či úplnému odstranění trestních postihů homosexuálních styků, dále to byla fáze nediskriminace a poslední fázi můžeme nazvat uznáním, popřípadě legalizací homosexuálních partnerských vztahů. V Rusku proběhla vlna částečného či úplného odstranění trestních postihů homosexuálních styků na počátku 20. století.²⁵ Rovněž je třeba zmínit, že prozatím se ruská společnost k homosexualitě staví spíše negativně. Můžeme se setkat s názorem, že Rusové homosexuály přijímají ve své společnosti hůře, než například příslušníky jiných národů, jiného sociálního statutu či osoby jiného náboženství. Z průzkumu veřejného mínění o homosexualitě v roce 1990 vyšlo najevo, že téměř polovina (48 %) dotázaných je názoru, že homosexuály je nutné izolovat od společnosti. Ovšem vnímání homosexuálů v ruské společnosti se postupem času mění a v roce 2005 průzkum ukázal, že opravdu negativní postoj k homosexuálům má 31 % dotázaných.²⁶

Existují také situace, kdy dítě nemůže z nejrůznějších důvodů vyrůstat v rodině. V těchto případech je třeba hledat tzv. **náhradní rodinu**. Nejčastěji se hovoří o čtyřech základních formách náhradní rodinné péče. Jedná se o svěřeni dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče, pěstounskou péči, poručenství a osvojení.

Na konci 20. století se v Rusku hovoří o **krizi rodiny**. V této době se zvyšoval počet rozvodů, snižoval se počet dětí vyrůstajících v rodinách a zvyšoval se počet dětí, které se ocitly bez péče rodičů. V ruské společnosti se tak zrodil fenomén tzv. dětí ulice. Experti na tuto problematiku uvádějí, že v ulicích Moskvy denně přebývá 2 – 7 tisíc dětí

---

²⁴ МИЗУЛИНА, Е.Б. и др. Концепция государственной семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года. Москва, 2013, s. 6.

²⁵ KUTROVÁ, Helena. *Právní úprava vztahu mezi osobami téhož pohlaví v Evropě*. [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: is.muni.cz/th/124275/pravf_m/Diplomka-cela.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

²⁶ НОВОСЕЛОВА, Е. Н. Судьба традиционной семьи в эпоху прогрессирующего эгоизма. *Вестник Московского университета: Социология и политология*. 2013, č. 2. ISSN 0201-7385.

ve věku 10 – 18 let. Zpravidla jsou to děti z dysfunkčních rodin, jejichž rodiče se potýkají s alkoholismem, jsou méně gramotní či nemají stálé zaměstnání. Popřípadě se jedná o děti, které se staly oběťmi domácího násilí, a proto utekly z domu na ulici.²⁷

1.2. RODINNÉ PRÁVO

Další pojem, který v této práci definujeme, je „rodinné právo“. Rodinné právo upravuje práva a povinnosti osob, které v různých rolích vystupují v rodině. Jedná se především o úpravu práv a povinností mezi manžely navzájem, mezi rodiči a dětmi a dalšími osobami, které nahrazují či doplňují roli rodiče. Od 1. 1. 2014 v České republice platí nový občanský zákoník, který nyní začleňuje rodinné právo. Do konce roku 2013 bylo rodinné právo upraveno především v zákoně o rodině, který tak nabytím účinnosti nového občanského zákoníku přestal platit.²⁸

Ruská odborná literatura uvádí, že v Rusku je pojem rodinné právo používán ve čtyřech významech. Zaprvé je tímto pojmem označováno **odvětví práva**, které upravuje rodinné právní vztahy. Jedná se tedy o soubor právních norem, jež regulují rodinné vztahy. Samostatné odvětví rodinného práva bylo vyčleněno z odvětví občanského práva.

Zadruhé se pod pojmem rodinné právo rozumí označení **vědy o rodinném právu**, která představuje teorii a různé pohledy na vznik manželských vztahů. Rovněž se tato věda týká rodinných vztahů v náhradních rodinách.

Třetí význam označuje **zákonodárství**, které upravuje rodinné právní vztahy. Zde máme na mysli systém pramenů rodinného práva. Nicméně, autoři různých publikací se často ve výkladu pramenů rodinného práva liší. Nejčastěji se však mezi prameny rodinného práva zahrnuje Zákoník o rodině Ruské federace²⁹, Ústava Ruské federace, Občanský zákoník Ruské federace a federální zákony a zákony subjektů RF s nimi

---

²⁷ Дети улиц: состояние и проблемы. In: *Правительство Москвы: Комитет общественных связей* [online]. 2009 [cit. 2014-12-22].

Dostupné z: http://www.kosmoskva.ru/kos/ru/services_children/o_9236

²⁸ Rodinné právo v novém občanském zákoníku. In: *obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 10. 5. 2013 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/rodinne-pravo/informacni-brozura/>

²⁹ «Семейный кодекс РФ» (překlad vlastní)

související. Dle názoru dalších autorů je nutné mezi prameny rodinného práva zahrnout také právní normy mezinárodního práva, výnosy prezidenta Ruské federace a vládní nařízení.

A v neposlední řadě je rodinné právo chápáno jako označení **studijní disciplíny**. Do jaké míry bude tato studijní disciplína posluchače seznamovat se zákonodárstvím rodinného práva a s vědou o rodinném právu, závisí na škole, na níž je disciplína o rodinném právu vyučována.³⁰

1.3. RODINNÁ POLITIKA

Posledním pojmem, kterým bychom se chtěli v rámci této první kapitoly zabývat, je pojem „rodinná politika“. Základní **definice rodinné politiky** není nijak přesně vymezena, avšak z popisů rodinné politiky je zřejmé, že se ve své podstatě jedná o „*souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny*“.³¹ Cílem těchto opatření by mělo být zvýšení zájmu o rodinu ve společnosti a posílení schopností rodin plnit své přirozené funkce. Stát a případně další subjekty nestátního charakteru by měly vytvořit optimální prostředí pro rodinný život, aby v rodinách nevznikl pocit znevýhodnění oproti jiným formám života.

Pro rodinnou politiku je charakteristické, že zasahuje nejenom do života samotné rodiny, ale také do celé řady dalších politických oblastí. Její vliv je zřejmý například v politice daňové, vzdělávací, bytové či zdravotní. Jakákoliv forma podpory pro rodinu ze strany státu by měla respektovat svobodu, nezávislost a soběstačnost rodiny.³²

Rodinná politika by měla být koncipována tak, aby brala v úvahu rodinu během celého jejího života, tj. snažit se rodině poskytovat pomoc a podporu především v náročných situacích, do kterých se rodina v průběhu svého životního cyklu dostává. Například je to pomoc rodinám s malými dětmi v období jejich výchovy a péče v raném

---

³⁰ КОПЧЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 14-15. ISBN 978-5-9916-1499-3.

³¹ Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: Metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. In: *mpsv.cz* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-12-22]. ISBN 978-80-86878-82-9. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf

³² Národní zpráva o rodině. In: *mpsv.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>

věku, pomoc při narození dítěte s postižením, při rozvodu, v případě úmrtí v rodině apod.³³

Rodinná politika k dosažení svých cílů využívá určité nástroje, které můžeme rozdělit do tří základních skupin.³⁴ Zaprvé se jedná o **nástroje přímé finanční podpory**, tj. pomoc rodinám ve formě dávek.

Druhá skupina nástrojů rodinné politiky představuje **nástroje nepřímé finanční podpory**. V tomto případě se jedná o podporu rodiny v daňové politice. Mezi cíle daňové podpory rodin lze zařadit poskytování daňových úspor či motivování k zaměstnání alespoň jednoho člena rodiny, který by posléze mohl využívat výhody nabízené systémem daňové podpory. V praxi je nejčastější výhodou této oblasti osvobození určitých příjmů od daně. Do této skupiny nástrojů bychom mohli také zahrnout například nabízení rodinných slev v sektoru služeb. Dalo by se říci, že tento druh podpory umožňuje rodině společné trávení volného času a podporuje různorodost rodinného života. Nicméně poskytování rodinných slev není zakotveno žádným právním předpisem, zcela závisí na dobrovolné vůli poskytovatele služeb.

Do třetí skupiny nástrojů rodinné politiky lze zařadit ty prvky, které nenabízejí ani přímou finanční podporu, ani podporu nepřímou. V rámci této skupiny nástrojů rodinné politiky se hovoří především o mateřské a rodičovské dovolené. Významnými nástroji rodinné politiky jsou také zařízení, která nabízejí **služby péče o děti**. Rodiče dětí do 3 let věku mohou využít služby soukromých jeslí či mateřských center, která ovšem nejsou dotována z veřejných rozpočtů. Na druhé straně děti od 3 let věku mohou navštěvovat mateřské školy, které jsou již dotovány ze státního či obecního rozpočtu. Rodiče dětí školního věku mohou využívat služby školních družin či různých zájmových kroužků.

V případě, že se do rodiny narodí dítě s postižením či dítě ohrožené ve vývoji, mají rodiče možnost obrátit se pro pomoc nejenom k lékařům, ale mohou také využít

---

³³ Současná a připravovaná opatření Rodinné politiky v zemích Střední Evropy. In: *mpsv.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4352>

³⁴ Národní zpráva o rodině. In: *mpsv.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>

tzv. služby rané péče. Služby rané péče jsou poskytovány odborníky, kteří provázejí celou rodinu v jejich těžké situaci, podporují rodiče a snaží se snížit vliv prvotního postižení či ohrožení dítěte a podpořit jeho vývoj. V neposlední řadě raná péče napomáhá při integraci dítěte se zdravotním postižením do vzdělávací instituce.

S pojmem rodinná politika se v Ruské federaci neseťkáme v takové míře jako u nás v České republice. Především je to z toho důvodu, že ruská rodinná politika je považována za **součást sociální politiky**. Ovšem od roku 1996, v souvislosti s vydáním prezidentského výnosu o základních principech státní rodinné politiky, není pojem rodinná politika naprosto neznámý. Státní rodinná politika v Rusku vychází z postavení rodiny ve společnosti. Ta hraje důležitou roli nejenom v životě celé společnosti, ale i každého člověka. Proto je tedy nezbytné hájit zájmy celé rodiny a jednotlivých členů rodiny a přijímat zvláštní opatření na jejich podporu, což je hlavní úkol ruské rodinné politiky v současné době.

Rodinná politika je dnes předmětem častých diskuzí, jelikož, jak bylo řečeno, ovlivňuje i jiné politické oblasti, demografickou situaci státu a napomáhá rodinám sladit profesní kariéru s péčí o děti.

2. RODINNÉ PRÁVO RUSKÉ FEDERACE A LEGISLATIVA V DANÉ OBLASTI

Ve druhé kapitole této práce se budeme věnovat rodinnému právu v Ruské federaci. Mimo jiné se zaměříme na jeho historii, a poté se zmíníme o důležitých právních předpisech, které upravují práva a povinnosti osob v rodině. Nakonec se dotkneme státních orgánů Ruské federace, které se rodinným právem a rodinnou politikou zabývají.

2.1. RUSKÉ RODINNÉ PRÁVO

Rodinné právo je považováno za samostatné odvětví ruského práva, jež bylo vyčleněno z občanského práva. Nicméně mezi odborníky se dodnes vedou spory, zda je opravdu možné rodinné právo považovat za samostatné odvětví, či se jedná o pododvětví občanského práva. Avšak po přijetí Zákoníku o rodině Ruské federace³⁵ v roce 1995 se začala teorie rodinného práva aktivně rozvíjet.³⁶

Předmět rodinného práva je stanoven ve 2. čl. Zákoníku o rodině Ruské federace. Dle tohoto článku „*zákonodárství v rodinném právu stanovuje podmínky uzavření manželství a jeho zániku a podmínky, za kterých bude manželství prohlášeno za neplatné. Dále upravuje osobní nemajetkové a majetkové vztahy mezi členy rodiny, konkrétně mezi manžely navzájem, rodiči a dětmi (popř. mezi osvojitelem a osvojencem), v případech stanovených zákonodárstvím v rodinném právu, a mezi příbuznými a jinými osobami. V neposlední řadě je předmětem rodinného práva úprava vztahů, které vyplývají z jiné formy péče o dítě, o které se rodiče nemohou či odmítnou starat.*“³⁷

V ruské odborné literatuře jsou definovány tři významné **funkce rodinného práva**. Nejdůležitější funkce rodinného práva je funkce regulační či upravující. Z této funkce tedy vyplývá, že cílem norem rodinného práva je úprava či regulace vztahů

---

³⁵ Семейный кодекс РФ

³⁶ КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 17. ISBN 978-5-9916-1499-3.

³⁷ N 223-ФЗ. *Семейный кодекс Российской Федерации*. [online]. Москва, 29. 12. 1995. Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=165345> (překlad vlastní)

mezi členy rodiny a osobami, jež mají k rodině určitý vztah. Rodinné právo plní také funkci ochrannou a výchovnou. Napomáhá vytvářet prostředí lásky, úcty, vzájemné pomoci a odpovědnosti uvnitř rodiny a také stanovuje povinnosti státu vůči rodině a jejím členům.³⁸

2.2. HISTORIE RODINNÉHO PRÁVA RUSKÉ FEDERACE

2.2.1. Rodinné právo do 17. století

Historie ruského rodinného práva je spjata s politickými událostmi a také s náboženským a společenským přesvědčením obyvatel ruského státu.

Poznatků o rodinném způsobu života na ruském území do přijetí křesťanství je velmi málo. V době, kdy můžeme pozorovat samotné počátky civilizace, hovoříme o rodině jako o **matriarchátu**, tj. o takovém uspořádání rodiny, kdy je matka považována za hlavu rodiny. Následně, především v době pozdní civilizace, se hlavou rodiny stává muž, otec, a toto uspořádání se nazývá **patriarchátem**. S příchodem patriarchátu vzniká rovněž rodinné právo, avšak nejedná se o rodinné právo, které známe dnes. Vztahy v rodině byly upravovány dle zvykového práva a rodinné právo bylo chápáno jako souhrn právních principů týkajících se rodiny a jejích členů, konkrétně se jedná o povinnost pracujících členů rodiny zaopatřit nepracující členy rodiny.³⁹

Z dobových pramenů se můžeme dočíst o různých způsobech uzavírání manželství. V nejstarších dobách byl rozšířen únos nevěsty. Muži se neohlíželi na to, zda nevěsta souhlasí se vstupem do manželství tímto způsobem, avšak postupně byla nevěsta unášena po předchozí domluvě a se svým souhlasem. Nevěsta byla také velmi často odkupována od svých příbuzných.

Přijetí křesťanství na Rusi s sebou přineslo změnu do rodinného práva. Ruské rodinné právo přijalo některé **principy byzantského rodinného práva**. Je známo, že v 11. století bylo vyšším vrstvám společnosti umožněno uzavírat církevní sňatek. Dle byzantského rodinného práva se staly pravidlem také zasnuby, během nichž rodiče

---

³⁸ БЕСПАЛОВ, Юрий Федорович и др. *Семейное право*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2009, s. 18-22. ISBN 978-5-238-01640-5.

³⁹ КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 54. ISBN 978-5-9916-1499-3.

nevěsty i ženicha dojednali uzavření manželství a dohodli se na věnu. S přijetím křesťanství na Rusi se také stává významným důvodem k rozvodu cizoložství.

Rovněž se mění význam osobních vztahů mezi manžely a mezi rodiči a dětmi. Vdaná žena již není považována za majetek svého manžela, ale stává se rovnoprávným členem rodiny. Ve vztahu rodič-dítě měl na Rusi hlavní slovo otec. V polovině 17. století bylo zakázáno uzákonění nemanželských dětí. Jestliže žena měla dítě a rozhodla se vstoupit do manželství s mužem, který nebyl otcem tohoto dítěte, ani v tomto případě nevznikl mezi nevlastním otcem a dítětem právní vztah. V případě zabití dítěte byl otec odsouzen k ročnímu pobytu ve vězení a pokání. Jeho čin nebyl považován za závažný. Avšak jestliže dítě zabilo své rodiče, bylo potrestáno trestem smrti.⁴⁰

2.2.2. Rodinné právo v době ruského impéria

Do konce 17. století byla autoritou v rodinném právu **církev**. Poté se postupně začalo od principů byzantského zákonodárství a ruského církevního práva upouštět. Rovněž **reformy Petra I.** daly nový impuls k rozvoji rodinného práva. V 18. století stát převzal iniciativu v některých otázkách rodinného práva na sebe a začal zdokonalovat některé instituty a principy rodinného práva, například se zabýval manželstvím, vdovstvím či postavením ženy ve vztahu mezi manžely.⁴¹

Přibližně v polovině 18. století vydal Synod nařízení, ve kterém bylo zakázáno osobám starším 80 let uzavírat manželství. Na počátku 19. století byl naopak stanoven věk, kdy mohou muži a ženy vstupovat do manželství. Pro muže byla určena věková hranice 18 let a pro ženy 16 let. K uzavření manželství bylo rovněž nutné, aby se sňatkem souhlasili rodiče ženicha i nevěsty. Jestliže bylo manželství uzavřeno bez souhlasu rodičů, nebylo prohlášeno za neplatné, nicméně novomanželé ztratili nárok na dědictví. V případě, že chtěl muž uzavřít manželství v době výkonu vojenské služby, bylo jeho povinností, aby si zajistil souhlas od svých nadřízených.

V době ruského impéria byly rovněž určeny podmínky, za jakých bude manželství považováno za neplatné, a byl rozšířen seznam příčin k rozvodu. Důvodem k rozvodu bylo například cizoložství jednoho z manželů, odchod na nucené práce,

---

⁴⁰ Семейное право. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.pravanet.com/index.php>

⁴¹ Библиофонд: Электронная библиотека студента. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=11112#1>

nezpůsobilost jednoho z manželů žít v manželském svazku či v manželství, které nebylo dosud rozvedeno. K rozvodovému řízení již docházelo před soudem.

Do únorové revoluce měli rodiče právo užívat vůči svým dětem fyzické tresty. Od 18. století však bylo toto právo omezováno a bylo zakázáno své děti mrzačit. Rodiče mohli své děti na tři až čtyři měsíce zavírat do vězení za neposlušnost či za zhýralý způsob života.

Na přelomu 19. a 20. století bylo povoleno osvojení dítěte všem vrstvám společnosti. Jestliže žena měla dítě a rozhodla se vstoupit do manželství s mužem, který nebyl otcem tohoto dítěte, měl muž právo si toto dítě osvojit.⁴²

2.2.3. Porevoluční vývoj ruského rodinného práva

Po Říjnové revoluci v roce 1917 začíná období tzv. **sovětského rodinného práva**. V prosinci téhož roku byly přijaty dva významné **dekrety**, které do zákonodárství rodinného práva přinesly změny. Dekret o občanském sňatku, o dětech a o vedení matričních záznamů⁴³ schvaloval pouze ty sňatky, jež byly uzavřeny před státními orgány. Podmínky, za kterých bylo možné vstoupit do manželství, se rovněž zjednodušily. K uzavření manželství bylo dostačující, aby budoucí manželé se sňatkem souhlasili a aby splňovali věkovou hranici pro uzavření manželství. Tento dekret také umožňoval určení otcovství soudním rozhodnutím. Další novinkou, kterou tento dekret přinesl, bylo sjednocení práv pro manželské a nemanželské děti.

Druhý dekret se týkal rozvodů a byl přijat 19. prosince 1917. Dle tohoto dekretu mohlo rozvodové řízení proběhnout před soudem či před matričním úřadem.

Nové sociální a ekonomické podmínky v roce 1926 si vyžádaly nový Kodex zákonů o manželství, rodině a o poručnictví⁴⁴. Mezi zásadní **změny v rodinném právu** lze uvést například určení jednotné věkové hranice pro uzavření manželství, a to na 18 let. Manželství mohlo být rozvedeno pouze matričním úřadem a rozvodového řízení se nemuseli účastnit oba manželé. Další zásadní změnou v rodinném právu bylo

---

⁴² Семейное право. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.pravanet.com/index.php>

⁴³ (překlad vlastní, srov. «О гражданском браке, детях и о ведении книг актов гражданского состояния»)

⁴⁴ (překlad vlastní, srov. «Кодекс законов о браке, семье и опеке»)

obnovení možnosti osvojení dítěte, jež předchází dekret zrušil. Tento kodex platil až do roku 1968 a za dobu platnosti byl dvakrát pozměněn.

V únoru 1947 předsednictvo Nejvyššího sovětu Sovětského svazu, tj. Nejvyšší rady SSSR, vydalo nařízení, ve kterém bylo občanům Sovětského svazu zakázáno vstupovat do manželství s cizinci.

V roce 1968 proběhla třetí **porevoluční kodifikace rodinného práva**, kdy byl přijat právní předpis, na jehož základě byly vypracovány kodexy o manželství a rodině pro všechny svazové republiky.⁴⁵

O rok později byl přijat Kodex o manželství a rodině, který opět schvaloval dva způsoby rozvodu. Jednalo se buď o rozvod soudní, nebo administrativní, tj. rozvod matričním úřadem. Tento kodex rovněž zavedl právo, kdy ženy v době těhotenství a rok a půl po narození dítěte dostávaly tzv. alimenty. Jednalo se o specifický druh státní podpory.

V době **perestrojky** a v devadesátých letech 20. století bylo vydáno mnoho dalších právních předpisů, tj. nařízení a zákonů, které upravovaly práva a povinnosti v rodinném právu. Za nejdůležitější právní předpis devadesátých let můžeme považovat Zákoník o rodině Ruské federace, který přijala Státní дума 8. prosince 1995, a který je s menšími změnami platný dodnes.⁴⁶

2.3. PRÁVNÍ PŘEDPISY V RODINNÉM PRÁVU RUSKÉ FEDERACE

Každý stát určitým způsobem řídí a upravuje chování svých občanů a vytváří si vlastní právní řád, který zahrnuje různé právní předpisy, jež jsou pro občany státu závazné. Právní předpisy rovněž tvoří **system pramenů práva**.

Jestliže se tedy zaměříme konkrétně na prameny, tedy právní předpisy rodinného práva Ruské federace, setkáme se s dvojitým dělením. Z pohledu prvního dělení rozlišujeme právní předpisy mezinárodní a právní předpisy, jež jsou platné v rámci státu.

---

⁴⁵ КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 63-66. ISBN 978-5-9916-1499-3.

⁴⁶ История развития семейного права России. In: *webarhimed.ru* [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.webarhimed.ru/>

Mezi **mezinárodní právní předpisy**, které se rovněž týkají úpravy rodinných vztahů, patří všeobecně uznávané principy a normy mezinárodního práva a mezinárodní smlouvy Ruské federace. Konkrétně můžeme uvést například Všeobecnou deklaraci lidských práv, Úmluvu OSN o právech dítěte, Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen či Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod.

Mezi právní předpisy upravující rodinné právní vztahy, jež platí **v rámci státu**, zahrnujeme především Zákoník o rodině Ruské federace, Ústavu Ruské federace, Občanský zákoník Ruské federace, federální zákony, zákony jednotlivých subjektů RF, výnosy prezidenta RF či vládní nařízení.⁴⁷

Druhý pohled na systém pramenů práva přináší dělení právních předpisů dle právní síly na nejvyšší, vyšší a nižší právní předpisy. Mezi právní předpisy nejvyšší a vyšší právní síly patří předpisy zákonné. Mezi právní předpisy nižší právní síly řadíme předpisy podzákonné. **Zákonnými právními předpisy** v odvětví rodinného práva jsou Ústava Ruské federace, Zákoník o rodině Ruské federace, Občanský zákoník Ruské federace, federální zákony a zákony subjektů RF. Mezi **podzákonnými právními předpisy** rozlišujeme výnosy a nařízení prezidenta Ruské federace, vládní nařízení a podzákonné právní předpisy subjektů RF.

Na samém vrcholu ruského právního řádu stojí **Ústava Ruské federace**, která se rovněž dotýká rodinného práva. Především druhá hlava Ústavy má pro zákonodárství v rodinném právu důležitý význam, jelikož se věnuje lidským a občanským právům a svobodám. V několika člancích Ústavy se přímo hovoří o právech a povinnostech osob v rodině, zmiňuje se rovnost práv muže a ženy, právo na rodinné tajemství, právo státní ochrany mateřství, právo a povinnosti rodičů starat se o děti a naopak povinnost zletilých a práce schopných dětí starat se o své práce neschopné rodiče apod.⁴⁸

Jak již bylo řečeno, Ústava Ruské federace má v systému pramenů práva primární postavení, má největší právní sílu, žádný právní předpis nižší právní síly jí nesmí odporovat. Avšak hlavním právním předpisem v odvětví rodinného práva je **Zákoník o rodině Ruské federace**. Byl přijat 8. prosince 1995. Zákoník o rodině upravuje široký

---

⁴⁷ Семейное право РФ. In: *Lawyers-portal.ru* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://lawyers-portal.ru/>

⁴⁸ Семейное право: Вопросы и ответы. In: *bibliotekar.ru* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://bibliotekar.ru/semeynoe-pravo-2/5.htm>

okruh rodinných vztahů. Podobně jako Ústava i tento Zákoník platí na celém území Ruské federace. Zákoník o rodině je tvořen z osmi oddílů a 170 článků. V Zákoníku jsou stanoveny podmínky pro uzavírání manželství a rozvod, dále se zde upravují práva a povinnosti mezi manžely navzájem, práva a povinnosti rodičů a dětí, vyživovací povinnosti členů rodiny. Zákoník o rodině také stanovuje podmínky náhradní formy výchovy dětí, které se ocitnou bez péče rodičů.⁴⁹

K důležitým pramenům ruského rodinného práva se také řadí **Občanský zákoník Ruské federace**, a to z toho důvodu, že v několika článcích Zákoníku o rodině se přímo odkazuje na konkrétní principy a normy obsažené právě v Občanském zákoníku.

Na celém území Ruské federace rovněž platí **federální zákony** upravující rodinné právní vztahy. Opět je zde podmínka, že federální zákony nesmí odporovat Ústavě Ruské federace a Zákoníku o rodině, které jsou v rámci hierarchie právních předpisů federálním zákonům nadřazeny.

Co se týče zákonů, které vydávají jednotlivé subjekty Ruské federace samostatně, zde je nutné poznamenat, že tyto zákony jsou platné pouze na území té dané oblasti Ruské federace.⁵⁰

Celý systém právních předpisů, nejenom rodinného práva, je velice složitý a všechny právní předpisy jsou navzájem propojeny. Rovněž je důležité vzít na vědomí, že v odborné literatuře lze najít různé výklady ruského systému pramenů rodinného práva. Většina autorů se však shodne na tom, že nejdůležitějším právním předpisem, který upravuje rodinné právní vztahy, je Zákoník o rodině Ruské federace.

2.4. SUBJEKTY RODINNÝCH PRÁVNÍCH VZTAHŮ V RUSKÉ FEDERACI

Pojem subjekty rodinných právních vztahů označuje **účastníky právních vztahů**, jimž vznikají práva a povinnosti. Je nutné poznamenat, že otázka ohledně subjektů rodinných právních vztahů je předmětem častých diskuzí. Někteří autoři mezi ně řadí

---

⁴⁹ КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 40-41. ISBN 978-5-9916-1499-3.

⁵⁰ Семейное право РФ. In: *Lawyers-portal.ru* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://lawyers-portal.ru/>

pouze fyzické osoby, jiní zastávají názor, že se nesmí opomenout ani řada právnických osob.⁵¹

K fyzickým osobám, jež vystupují v rodinně právních vztazích, patří:

- a) osoby, které chtějí vstoupit do manželství,
- b) členové rodiny - manželé, rodiče, děti, osvojitelé, osvojenci,
- c) příbuzní - bratři a sestry, prarodiče, vnuci a vnučky,
- d) nevlastní rodiče, nevlastní děti a nevlastní sourozenci,
- e) další osoby, jež mají určitý vztah k rodině (pěstouni, opatrovníci, vychovatelé).

Jestliže vezmeme v úvahu názor té části odborníků, kteří mezi subjekty rodinně právních vztahů zahrnují také **právnické osoby**, musíme do této skupiny zařadit též matriční úřady, úřady, jež se zabývají náhradní péčí o děti, orgány státní moci a orgány místní samosprávy, které se ve své činnosti rovněž zabývají rodinným právem, tj. zdravotnická zařízení, vzdělávací zařízení, výchovná zařízení apod.⁵²

Zaměříme-li se na subjekty, které se přímo zabývají rodinnou politikou, je nutné si uvědomit, že o veškeré politické záležitosti se stará stát, respektive vláda a její orgány. V Ruské federaci jsou záležitosti rodinné politiky v kompetenci **Ministerstva práce a sociální ochrany**,⁵³ jež je federálním orgánem výkonné moci. Ministerstvo práce a sociální ochrany se zabývá například demografickou politikou Ruské federace, životní úrovní obyvatel, sociálním pojištěním, zaměstnaností či sociálním zabezpečením obyvatel. Co se týče konkrétně záležitostí rodinné politiky, můžeme například uvést sociální zabezpečení rodiny, sociální ochranu žen, dětí či starších osob, jež se staly oběťmi živelné katastrofy. V jeho kompetenci jsou rovněž záležitosti, které se týkají náhradní péče o děti.⁵⁴

---

⁵¹ БЕСПАЛОВ, Юрий Федорович и др. *Семейное право*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2009, s. 47-48. ISBN 978-5-238-01640-5.

⁵² КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012, s. 76-79. ISBN 978-5-9916-1499-3.

⁵³ Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации

⁵⁴ Правительство России. In: *government.ru* [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://government.ru/department/237/events/>

Neméně důležitým státním orgánem zabývajícím se otázkami ruské rodinné politiky je **Výbor Státní dumy pro rodinu, ženy a děti**.⁵⁵ Předsedkyně tohoto Výboru ve spolupráci s pracovní skupinou Koordinační rady Prezidenta RF připravila a představila Koncepti státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025, jejímž cílem je, aby se rodina a stát staly partnery při řešení demografické situace Ruské federace a v záležitostech, týkajících se opuštěných dětí a jejich ochrany před chudobou. Koncepte obsahuje komplexní analýzu současného stavu rodiny, především situace rodiny s dětmi.⁵⁶

Rovněž bychom neměli opomenout zmínit **Státní úřad sociální ochrany mládeže**⁵⁷ při Ministerstvu školství a vědy Ruské federace, který se, kromě jiného, zabývá výchovou, sociální péčí a opatrovnictvím nezletilých dětí, sociální podporou a ochranou studentů či mládežnickou politikou. V rámci Ministerstva školství a vědy Ruské federace působí také **Státní úřad ochrany práv dětí**,⁵⁸ který se věnuje státní politice v oblasti sociální péče a opatrovnictví nezletilých dětí. Snaží se zamezit tomu, aby se děti stávaly sirotky. Popřípadě napomáhá, aby se sirotci a děti, které se ocitly bez péče rodičů, stali členy náhradní rodiny. V neposlední řadě tento úřad chrání osobní a majetková práva dětí a napomáhá integraci dětí s postižením.⁵⁹

Je důležité si uvědomit, že mezi subjekty rodinné politiky nepatří pouze orgány zákonodárné a výkonné moci, ale patří sem také různé politické strany, společenská a občanská sdružení, zahraniční organizace, a jak již bylo řečeno, fyzické a právnické osoby, mezi nimiž vznikají rodinné právní vztahy. Avšak jejich společným charakteristickým znakem je zájem o politické záležitosti a aktivní účast v politickém životě.

---

⁵⁵ Комитет Государственной Думы по вопросам семьи, женщин и детей

⁵⁶ Комитет Государственной Думы по вопросам семьи, женщин и детей. [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.komitet2-6.km.duma.gov.ru/>

⁵⁷ Департамент государственной политики в сфере воспитания детей и молодежи

⁵⁸ Департамент государственной политики в сфере защиты прав детей

⁵⁹ Министерство образования и науки Российской Федерации. [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://минобрнауки.рф/>

3. RODINNÁ POLITIKA V LEGISLATIVĚ SOUČASNÉHO RUSKA

Ve třetí kapitole této práce se blíže seznámíme s rodinnou politikou současného Ruska. Nejprve se budeme věnovat problémům, které vlastně zapříčinily vznik principů rodinné politiky. Dále uvedeme její základní podstatu a cíle tak, jak jsou stanoveny státními orgány. A v neposlední řadě se zmíníme o Koncepci státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025, kde jsou uvedeny a popsány konkrétní cíle rodinné politiky na dané období.

3.1. PŘÍČINY FORMOVÁNÍ RODINNÉ POLITIKY

Jak již bylo řečeno v první kapitole, rodina je důležitým společenstvím lidí, které má ve společnosti výjimečné postavení. V mnohých právních předpisech je zdůrazněn její význam v tom, že napomáhá správnému rozvoji osobnosti a celé společnosti. Avšak dalo by se říci, že společnost stále ještě neumí efektivně využívat **potenciál rodiny**. Proto stát a příslušné státní orgány vypracovaly opatření, jež byla pojmenována jako principy rodinné politiky.

K vypracování principů rodinné politiky na přelomu století byly i další důvody. V ruské společnosti se objevilo mnoho negativních tendencí a problémů, jež ovlivňovaly životní úroveň rodiny. Ruskou společnost sužovala především **demografická krize**, která byla doprovázena zvyšováním úmrtnosti a naopak klesající porodností, stárnutím obyvatelstva a celkově se zhoršovala životní úroveň ruského obyvatelstva.

Rovněž se změnila **struktura** současné ruské **rodiny**. Po dlouhá staletí byla za tradiční rodinu považována rodina velmi početná, s mnoha dětmi. V této rodině vždy starší děti na sebe přebíraly roli vychovatele, jako by na sebe přebíraly zodpovědnost za své mladší sourozence. Tento fakt často napomáhal vytvářet pevné vztahy mezi sourozenci. Dnes bychom mohli říci, že děti dospívají příliš brzy, a to z toho důvodu, že jsou obklopeny pouze dospělými členy rodiny. V současné době se trendem stávají rodiny s jedním dítětem či rodiny neúplné. Příčinami této negativní tendence, nejenom v ruské společnosti, jsou časté rozvody, či přibývání lidí, kteří k soužití nepotřebují

manželství, tedy žijí tzv. na psí knížku.⁶⁰ Nicméně měli bychom zmínit, že ze sociologického průzkumu z roku 2010 vyplývá, že více než jedna třetina Rusů by ráda měla velkou rodinu se třemi či více dětmi, avšak pod podmínkou, že by ji dokázali dostatečně zabezpečit.

Tradiční ruská rodina byla početná a vyrůstalo v ní mnoho dětí. Avšak tradicí také bylo soužití několika generací v jedné rodině, nejčastěji tří, na výchovu dětí tak měli vliv i prarodiče. Dnes jsou děti vychovávány v **jednogeneační rodině**, tedy žijí pouze se svými rodiči.

Celkově lze konstatovat, že v období 2002-2010 byl v Rusku zaznamenán **pokles počtu rodin**. Rovněž se snížil počet rodin s nezletilými dětmi. Jestliže v roce 2002 v každé druhé ruské rodině vyrůstalo nezletilé dítě, v roce 2010 pouze ve dvou rodinách z pěti. Naopak se zvyšuje počet bezdětných rodin, kdy bezdětnou rodinou je v Rusku každá třetí rodina.

Současná ruská společnost se rovněž potýká s trendem **neúplné rodiny**. Z výsledků průzkumů lze vyčíst, že každé třetí dítě vyrůstá v neúplné rodině a 88 % těchto rodin tvoří matka a děti. Můžeme se setkat s názorem, že rodina bez otce se stává normou. Samozřejmě tento fakt má negativní vliv na dítě, jelikož dítěti chybí vzor jednoho z rodičů a vzor utváření harmonických mezilidských vztahů.

Kolektiv autorů Koncepce státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025 rovněž konstatuje, že v dnešní době narození dítěte pro mnoho ruských rodin představuje obrovskou zátěž pro rodinný rozpočet, a v důsledku toho se následně stávají rodinami, které se řadí mezi **chudé rodiny**. Téměř 10 milionů ruských dětí, tedy čtyři děti z deseti, žije v chudé rodině. Více než 40 % rodin se dvěma či více dětmi se potýká s nedostatkem finančních prostředků, a proto jsou nuceny žádat o půjčky a zadlužují se.⁶¹

Další problém, se kterým se rodina s nezletilými dětmi setkává, jsou **nedostatečné bytové podmínky**. V roce 2010 provedl ruský statistický úřad průzkum, z něhož

---

⁶⁰ «Гражданский брак»

⁶¹ МИЗУЛИНА, Е.Б. и др. *Концепция государственной семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года*. Москва, 2013, s. 5-6.

vyplývalo, že každé páté dítě žije v rodině se špatnými, nekvalitními bytovými podmínkami.

V ruské společnosti se také zvyšuje počet dětí, které se ocitly bez péče rodičů a staly se **sociálními sirotky**. Přibližně 84 % dětí je zbaveno práva vyrůstat v plnohodnotné rodině. Rodina ruských sociálních sirotků je často rozvrácena v důsledku toho, že jejich rodiče byli zbaveni svých rodičovských práv a povinností, přičemž v mnohých případech se jedná o neuvážený a unáhlený čin orgánů sociální péče a opatrovnictví.

V neposlední řadě bychom měli zmínit ještě jeden zásadní problém, se kterým se v současné době ruská společnost potýká. Jedná se o **potraty**. V roce 2011 bylo provedeno téměř 990 000 potratů. Často jdou na potrat ženy, u kterých se jedná o první těhotenství. Svě první těhotenství také často přerušují nezletilé dívky, které těhotenství před rodiči skrývají. Zásadní problém je spatřován v tom, že v poslední době ruská společnost vnímá potraty jako naprosto běžný lékařský úkon a nevěnuje pozornost tomu, že byl zničen nový život. Tímto názorem je samozřejmě nabouráváno povědomí o tom, v čem spočívá význam rodiny, jaké jsou její hodnoty.⁶²

Nejenom na výše uvedené negativní jevy v ruské společnosti, konkrétně tedy problémy, jež se týkají rodin s dětmi a ruské demografické situace, reagoval ruský stát v roce 1996. Tehdejší prezident Boris Jelcin vydal prezidentský výnos o základních principech státní rodinné politiky, čímž započalo znovu uvědomování si významu a důležitosti rodiny pro společnost a celý stát.

3.2. PODSTATA RODINNÉ POLITIKY

Ruská rodinná politika je **součástí sociální politiky** Ruské federace. Veškerá pozornost se v rámci rodinné politiky soustředí na rodinu, která představuje **objekt rodinné politiky**. Dnes převládají rodiny jednoduché, jež se skládají z manželského páru a popřípadě z dětí. Rovněž roste podíl neúplných rodin. Na druhé straně lze hovořit o **subjektech rodinné politiky**, které jsou zastupovány orgány zákonodárné či výkonné

---

⁶² МИЗУЛИНА, Е.Б. и др. *Концепция государственной семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года*. Москва, 2013, s. 7-9.

moci, politickými stranami, různými společenskými sdruženími a spolky, zahraničními organizacemi a jinými právními osobami, jež se rodinnou politikou zabývají.

Je důležité upozornit, že rodinná politika přímo závisí na sociální a ekonomické situaci v zemi a její principy úzce souvisí s mezinárodními právními předpisy, jako je například Všeobecná deklarace lidských práv, Úmluva o právech dítěte či s dokumenty Mezinárodní organizace práce či světové organizace UNICEF.

Dále je nutné si uvědomit, že principy rodinné politiky stanovené na úrovni federace se musí shodovat s principy na úrovni jednotlivých subjektů Ruské federace. Popřípadě jednotlivé subjekty RF mohou principy stanovené na úrovni federace doplnit, upravit či dále rozvíjet.

Přesná definice rodinné politiky není nijak vymezena, avšak obecně můžeme říci, že rodinná politika představuje **system principů, cílů a opatření**, jež mají pomoci posílit postavení rodiny ve společnosti, rodinu chránit a napomáhat jejímu rozvoji. V předmluvě k výnosu ruského prezidenta o základních principech státní rodinné politiky je řečeno, že stát má rodinám zabezpečit takové podmínky, které by jim pomohly snížit důsledky chudoby a stabilizovat materiální zabezpečení. Rovněž je důležitá podpora pracujících členů rodiny, aby dokázali zkombinovat práci s plněním svých rodinných povinností. V neposlední řadě je důležité pomoci rodině ve výchově dětí a napomoci chránit zdraví celé rodiny.

Ve výnosu ruského prezidenta je jako **hlavní cíl** státní rodinné politiky stanoveno vytvoření nezbytných podmínek tak, aby každá rodina mohla plnit svoji funkci a zvyšovala životní úroveň všech členů rodiny.⁶³

3.3. PRINCIPY RODINNÉ POLITIKY RUSKÉ FEDERACE

Nyní vybereme a uvedeme některé konkrétní principy rodinné politiky Ruské federace, jak jsou stanoveny přímo v prezidentském výnosu. Mezi důležité základní principy rodinné politiky RF se řadí:

---

⁶³ N 712. *Об Основных направлениях государственной семейной политики: Указ Президента РФ.* Москва, 1996.

a) Princip zachování **samostatnosti a autonomie rodiny**, tj. veškerá nařízení a opatření vytvořená státem nesmí řídit či zvláštním předpisem stanovovat chování členů rodiny. Tato opatření mají napomoci rodině samostatně rozhodovat o svém rozvoji a samostatně si vybrat formu státní podpory.

b) Princip **rovnosti rodin a všech jejích členů** v právní oblasti, nehledě na sociální status, národnost, místo bydliště či náboženské vyznání jednotlivých členů rodiny.

c) Věnování **pozornosti zájmům** každého **dítěte**, nehledě na pořadí, v jakém se narodilo či v jaké rodině je vychováváno. Opatření rodinné politiky musí ochraňovat každé dítě v rodině a napomáhat k jeho plnohodnotnému fyzickému, psychickému, intelektuálnímu a sociálnímu rozvoji.

d) Princip **rovného postavení muže a ženy** v rodině. Muž i žena by měli mít spravedlivě rozdělené povinnosti v rodině a rovněž by měli mít možnost seberealizace ve svém profesním životě.

e) Stát na sebe přebírá povinnost **chránit** rodinu **před bídou a nouzí**. Je povinen zajistit stabilní materiální situaci rodiny a pomoci chudým rodinám. Zde je tedy důležité vytvořit a následně dodržovat opatření, jež se budou týkat zlepšení situace na trhu práce. Jednak by se stát měl snažit o snížení nezaměstnanosti a měl by vytvořit zvláštní pracovní místa pro členy neúplných rodin, početných rodin či pro postižené osoby, které jsou nuceny se starat sami o sebe, popřípadě také o další členy rodiny. V neposlední řadě je důležité, aby stát zabezpečil rovnoprávné postavení mužů a žen na trhu práce.

f) Princip dalšího **rozvoje** systému **státní podpory** rodiny, konkrétně by se mělo zajistit zvýšení výdajů ze státního rozpočtu na finanční příspěvky v těhotenství a po porodu.

g) Důležitou součástí rodinné politiky je také princip **zabezpečení kvalitních bytových podmínek** pro početné rodiny, neúplné rodiny a rodiny, v nichž žijí děti s postižením.

h) Principem ruské rodinné politiky je podle prezidentského výnosu zlepšení **ochrany zdraví rodiny**. V rámci tohoto principu se ruský stát zavazuje poskytnout lékařskou pomoc všem rodinám, ať už se bude jednat o bezplatnou pomoc či placené lékařské služby. Avšak bezplatná lékařská pomoc bude poskytována těhotným ženám, rodičkám a dětem do 18 let. V rámci tohoto principu bude stát také usilovat o prevenci

a včasnou diagnostiku vrozených vad. V neposlední řadě je důležité zlepšit lékařskou a sociální pomoc pro děti s postižením. Zároveň má být součástí prevence a zlepšování ochrany zdraví rodiny, vzdělávání teenagerů v oblasti prevence pohlavně přenosných onemocnění a sexuální výchovy.

i) Princip **pomoci ve výchově** dětí. Stát a následně jednotlivé subjekty Ruské federace jsou povinny zabezpečit všem dětem možnost předškolního vzdělávání. Rovněž je nutné nabízet různé mimoškolní aktivity pro děti, jejichž rodiče se dětem nemohou dostatečně věnovat z důvodu své pracovní zaneprázdněnosti.⁶⁴

Dodržování těchto základních principů rodinné politiky je velmi důležité. Lze konstatovat, že ruský stát si v současné době tuto skutečnost uvědomuje a na jejich základě připravuje odpovídající opatření.

3.4. REALIZACE SOUČASNÉ RODINNÉ POLITIKY RUSKÉ FEDERACE

Rodinná politika současného Ruska se opírá o dva důležité dokumenty. Jednak je to prezidentský výnos z roku 1996 o základních principech státní rodinné politiky, který přinesl teoretické poznatky o tom, co je to rodinná politika, jaké jsou její cíle a principy. A v současné době se začíná realizovat **Koncepce státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025**, která již podrobněji rozpracovává konkrétní cíle rodinné politiky a reaguje na současnou situaci v Ruské federaci. Koncepce byla vypracována ve shodě s Ústavou Ruské federace a rovněž při jejím zpracování byly brány v úvahu všeobecně uznávané principy a normy mezinárodního práva v oblasti rodinných vztahů, již existující federální zákony a zákony jednotlivých subjektů Ruské federace, které se zabývají rodinným právem a vztahy v rodině.

V Koncepci je také podrobně rozepsán **harmonogram realizace** současných **cílů rodinné politiky**. Samotná realizace bude probíhat ve dvou etapách. **První etapa** je naplánována na období 2014-2017. Nejprve bude důležité provádět opatření, která napomohou překonat negativní tendence v současné ruské společnosti, jež brání rozvoji

---

⁶⁴ N 712. *Об Основных направлениях государственной семейной политики: Указ Президента РФ.* Москва, 1996. (překlad vlastní)

rodiny a zakládání nových rodin. Zároveň se budou vytvářet podmínky pro zlepšení blahobytu všech rodin. Jednotlivé subjekty Ruské federace budou vypracovávat a uskutečňovat různé regionální programy, cílené na zlepšení situace rodin v daném regionu. Pozornost bude věnována především rodinám s dvěma a více nezletilými dětmi. Předpokládá se, že první etapa realizace cílů rodinné politiky napomůže zastavit pokles počtu rodin s nezletilými dětmi a vytvoří takové podmínky, jež by zvýšily počet rodin s více dětmi. Zároveň se předpokládá, že výsledkem první etapy bude snížení počtu potratů a počtu dětí, jež se narodí mimo manželský vztah. V neposlední řadě bude věnována pozornost dětem, které se ocitnou bez péče rodičů, a bude podporována modernizace dětských domovů.

Druhá etapa realizace současné rodinné politiky je plánována na období 2018-2025. V tomto období již bude věnována pozornost všem rodinám. Očekává se, že v konečné fázi budou naplněny veškeré cíle současné rodinné politiky. Druhá etapa realizace by měla napomoci snížit počet neúplných rodin a naopak zvýšit počet početných rodin. Rovněž se předpokládá, že se podaří snížit počet rozvodů a chudých rodin.⁶⁵

V současné době je realizace cílů rodinné politiky na úplném začátku, proto se setkáváme s názorem, že rodinná politika současného Ruska stále ještě není dokonalá. Především je za **nedokonalost** považováno to, že rodinná politika v Rusku není samostatné odvětví státní politiky, ale je součástí sociální, popřípadě demografické politiky.

Jako konkrétní příklad nedokonalosti rodinné politiky lze uvést případ, kdy na jedné straně se vláda snaží zvýšit porodnost, ale na straně druhé zcela opomíjí, že je rovněž potřeba zvyšovat kapacitu předškolních zařízení. V důsledku této skutečnosti 26 % rodin s dětmi stále nemá možnost účastnit se předškolního vzdělávání.

Mnozí odborníci jsou názoru, že zájmy státu jsou příliš orientovány na zlepšení demografické situace v Rusku, tj. podporuje se především zvýšení porodnosti, a nejsou brány v úvahu tradiční hodnoty rodiny.

---

⁶⁵ МИЗУЛИНА, Е.Б. и др. *Концепция государственной семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года*. Москва, 2013, s. 24-26.

4. RODINNÁ POLITIKA RUSKÉ FEDERACE V PRAXI

V této kapitole se budeme věnovat vybraným oblastem rodinné politiky současného Ruska, ve kterých ruský stát projevuje rodinám finanční podporu a podporu nefinanční, jež se týká především zlepšení úrovně bydlení. Rovněž se budeme zabývat formami náhradní rodinné péče. Zaměříme se především na oblasti, které jsou z hlediska srovnání s českými realitami odlišné.

4.1. STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA RODIN V RUSKÉ FEDERACI

Jedním z důležitých cílů při ochraně mateřství a dětství je v Rusku posílení sociální podpory rodinám, jež mají děti, a to především ve formě **finančních příspěvků**. V první řadě se předpokládá, že zvýšení porodnosti napomůže navýšení částky sociálních dávek.

V roce 1995 byl přijat federální zákon o státních příspěvcích občanům, kteří mají děti. Tento zákon stanovuje **jednotný systém státních příspěvků**. Jedná se o materiální podporu při narození dítěte a v průběhu jeho výchovy. V Rusku jsou tedy dle tohoto zákona stanoveny tyto příspěvky: příspěvek na podporu v těhotenství a na porodné, jednorázový příspěvek v počáteční fázi těhotenství ženám, jejichž zdravotní stav vyžaduje lékařskou pomoc, jednorázový příspěvek při narození dítěte, měsíční rodičovský příspěvek, měsíční přídavek na dítě či jednorázový příspěvek v případě, že je dítě přijato k výchově cizí rodinou. Specifickým druhem státních příspěvků jsou v Rusku příspěvky, jež jsou vypláceny těhotné ženě a dítěti, jehož otec je příslušníkem armády, a byl povolán k výkonu vojenské služby.⁶⁶

Okruh **osob**, jež mají právo na finanční příspěvek při narození dítěte či v průběhu jeho výchovy, se v Ruské federaci poněkud liší oproti okruhu oprávněných osob v České republice, respektive v Ruské federaci jsou blíže specifikováni občané RF, kteří mají nárok na finanční příspěvky, a naproti tomu v České republice je věnováno více pozornosti cizincům, jež mají právo pobírat dávky státní sociální podpory. Jedná se tedy

---

⁶⁶ N 81-ФЗ. *О государственных пособиях гражданам, имеющим детей*. [online]. Москва, 19. 5. 1995. Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=147358;fld=134;from=57289-89;rnd=0.12215320738294244> (překlad vlastní)

o občany Ruské federace, kteří jsou hlášeni k trvalému pobytu na území RF, dále jsou to občané, jež vykonávají vojenskou službu, či jsou zaměstnání jako podřízení úředníci ve státních orgánech, popřípadě jsou v těchto orgánech zaměstnání na pozici vedoucího. Dále jsou zmíněni zaměstnanci státního hasičského záchranného sboru, zaměstnanci orgánů vykonávajících soudní moc, zaměstnanci institucí, jež kontrolují užívání drog a psychotropních látek, zaměstnanci celní správy. Nárok na finanční příspěvek mají také příslušníci vojenských útvarů, kteří svoji službu konají v zahraničí. V jejich případě je vyplácení státních příspěvků stanoveno mezinárodními smlouvami Ruské federace.

Zákon rovněž stanovuje, kdo nemá právo na státní sociální podporu. Jsou to občané RF, jež jsou zbaveni svých rodičovských povinností, či občané RF, kteří se rozhodnou žít za hranicemi Ruské federace.⁶⁷

Státní příspěvky občanům majícím děti, jež jsou stanoveny federálním zákonem, se vyplácejí z Fondu sociálního pojištění Ruské federace.⁶⁸ Každý jednotlivý subjekt Ruské federace může rodinám s dětmi vyplácet i **dodatečné příspěvky**, které jsou stanoveny zákonem či jiným právním předpisem konkrétního subjektu RF. Lze zmínit například měsíční přídavek na dítě matce-samoživitelce, měsíční přídavek na dítě, které je vychováváno v početné rodině, přídavek na postižené dítě, či se může jednat o příspěvek dítěti, jehož rodiče se vyhýbají vyživovací povinnosti. Jednotlivé subjekty RF rovněž svými zákony a jinými právními předpisy upravují výši měsíčního přídavku na dítě, který je stanoven federálním zákonem, a tudíž musí být povinně vyplácen.⁶⁹

V České republice se jedná o pomoc rodinám ve formě dávek. Dle zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře jsou dávkami státní sociální podpory přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovský příspěvek a pohřebné.

Každý stát se snaží rodinám s dětmi zabezpečit příznivé životní podmínky. Je nezbytné, aby představitelé států neustále zdokonalovali systém státní sociální podpory rodinám a reagovali tak na aktuální situaci ve státě.

---

⁶⁷ КУЗЬМИНА, Наталья Германовна. *Материнский (семейный) капитал*. Домодедово: КНОРУС, 2007, s. 22-24. ISBN 978-5-85971-801-6.

⁶⁸ Фонд социального страхования Российской Федерации

⁶⁹ Государственный доклад о положении детей и семей, имеющих детей, в Российской Федерации
In: *Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации* [online]. 2011 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.rosmintrud.ru/>

4.2. MATEŘSKÝ KAPITÁL

V roce 2001 se vláda Ruské federace rozhodla vypracovat Koncepti demografického rozvoje na období do roku 2015, jež měla napomoci ke stabilizaci počtu obyvatel, tj. zvýšit nízkou porodnost a snížit vysokou úmrtnost, které vedly k demografické krizi, jež Rusko sužovala od 90. let. Podle této koncepce měla být pro snížení úmrtnosti zavedena opatření, která by přispěla k prodloužení délky života, napomáhala by obyvatelstvu vést zdravý a aktivní životní styl či by napomohla ke zkvalitnění životních podmínek chronicky nemocných a občanů s postižením. Ke **zvýšení porodnosti** měla přispět celková podpora rodiny, zajištění sociální ochrany celé rodině a poskytnutí materiální pomoci při narození dítěte. V roce 2006 byl přijat federální zákon № 256 „O dodatečných opatřeních státní podpory rodinám s dětmi,⁷⁰ který zaručuje právo rodiny na příspěvek, tzv. **mateřský kapitál** při narození druhého a dalšího dítěte.

Mateřský kapitál je dodatečné opatření státní sociální podpory **rodinám s více dětmi**. Jedná se o finanční prostředky, jež vyplácí Penzijní fond Ruské federace, které ovšem původně získává z federálního rozpočtu RF. Rodina tyto finanční prostředky získává, jestliže vychovává dvě či více dětí. Je důležité zdůraznit, že tyto finanční prostředky rodina nedostane do vlastních rukou, čímž je tak zabráněno zneužití sumy mateřského kapitálu či jeho využití na jiný účel, než na který bylo zažádáno.

Federální zákon „O dodatečných opatřeních státní podpory rodinám s dětmi“ rovněž konkrétně specifikuje, kdo má na tzv. mateřský kapitál právo. Obecně lze konstatovat, že jestliže celkový příjem rodiny odpovídá výši životního minima, tato rodina v podstatě ztrácí možnost na dodatečnou podporu od státu. Zákon stanovuje, že právo na dodatečnou státní sociální podporu mají ženy, které porodí či si osvojí druhé dítě po 1. lednu 2007, dále jsou to ženy, jež porodí či si osvojí třetí nebo další dítě po 1. lednu 2007, v případě, že již dříve nežádaly o mateřský kapitál. Tento dovětek je důležitý, jelikož osoby, jež mají právo využít finanční prostředky mateřského kapitálu, o ně mohou zažádat Penzijní fond Ruské federace pouze jednou. Záleží tedy na rodině, zda o mateřský kapitál zažádá při narození druhého dítěte či dalšího. Mezi oprávněné

---

⁷⁰ (překlad vlastní, srov. Федеральный закон О дополнительных мерах государственной поддержки семей, имеющих детей)

osoby, jež mohou žádat o mateřský kapitál, patří také muži, jestliže jsou jediným osvojitelem druhého, třetího či dalšího dítěte, v případě, že již dříve nežádali o mateřský kapitál, a soudní rozhodnutí o osvojení nabylo platnosti po 1. lednu 2007. Otec dítěte získává právo na mateřský kapitál až po matce, tj. muž může žádat o mateřský kapitál ve výjimečných situacích jako je například smrt jeho ženy, prohlášení za mrtvou, zbavení rodičovských práv, jež se týkají dítěte, jehož narozením vzniklo právo na mateřský kapitál, či úmyslné ublížení na zdraví vlastnímu dítěti. V neposlední řadě má právo na získání dodatečné sociální podpory i samotné dítě ve věku plnoletosti či v případě, že je nezletilé. O mateřský kapitál může zažádat, jestliže se narodilo jako druhé, třetí či další dítě a jeho rodiče byli zbaveni rodičovských práv a povinností, či se stalo sirotkem. Plnoleté dítě má právo využít finanční prostředky mateřského kapitálu v případě, že je studentem vysoké školy prezenční formy studia a je mladší 23 let.

Každá ruská rodina nemá právo požádat stát o dodatečnou sociální podporu. Existuje federální soupis osob, jež toto právo mají. Tento soupis vede Penzijní fond Ruské federace a jeho územní orgány. Vedením soupisu se orgány Penzijního fondu snaží zamezit zneužívání práva na dodatečnou sociální podporu, jelikož mají přehled o oprávněných osobách, které mohou o tuto podporu žádat. Federální soupis zajišťuje lepší kontrolu využití prostředků mateřského kapitálu.

Jak již bylo uvedeno výše, osoba, jež má právo požadovat mateřský kapitál, nedostane finanční prostředky hotově do vlastních rukou. Nejprve je povinna zažádat Penzijní fond, respektive jeho územní orgán, ke kterému přísluší, o tzv. **státní certifikát na mateřský kapitál**. Společně se žádostí o certifikát je povinna příslušnému orgánu předložit úředně ověřené kopie dokumentů, jako je například průkaz totožnosti, potvrzení o trvalém bydlišti, potvrzení o státním občanství Ruské federace, rodný list apod. Po uplynutí měsíční lhůty je územní orgán Penzijního fondu, u kterého bylo zažádáno o mateřský kapitál, povinen této osobě oznámit, zda žádosti bylo vyhověno či nikoliv. V případě, že žádosti bylo vyhověno, osoba získává certifikát na mateřský kapitál, a může tyto prostředky využít.⁷¹

---

⁷¹ ГУСЕВ, Антон Петрович. *Материнский капитал: получение, использование, субъекты*. Ростов-на-Дону: Феникс, 2012, s. 30-55, 72-83. ISBN 978-5-222-19625-0.

Federálním zákonem je konkrétně stanoveno, na co mohou být finanční prostředky mateřského kapitálu využity. Jedná se o tři základní možnosti, jak s mateřským kapitálem naložit. Je nutné poznamenat, že rodina nemusí celou částku mateřského kapitálu využít najednou či pouze na jednu ze tří možností. Rodiny si například mohou celou částku mateřského kapitálu rozdělit na třetiny a postupně je využít dle vlastního uvážení a konkrétní situace, v jaké se rodina právě nachází.

V první řadě je možné mateřský kapitál využít na **zlepšení úrovně bydlení**. Finanční prostředky mateřského kapitálu nemohou být použity na běžné výdaje domácnosti, jako je například koupě nového nábytku či domácích spotřebičů. Pod pojmem zlepšení úrovně bydlení je chápána koupě či stavba vlastního bydlení na území Ruské federace, popřípadě rekonstrukce domu či bytu. Rovněž je dovoleno využít prostředky mateřského kapitálu na první splátku hypotéky či půjčky na byt či na stavbu rodinného domu nebo na splacení dluhu či úroků v souvislosti s hypotékou či půjčkou na byt či na stavbu rodinného domu.

Za druhé je zákonem stanovena možnost využití celé částky mateřského kapitálu či pouze jeho části na úhradu výdajů za **vzdělání kteréhokoliv dítěte v rodině**. Mateřský kapitál je tudíž možné využít nejenom pro dítě, jehož narozením získala rodina právo na mateřský kapitál, ale i na vzdělávání jeho sourozenců. Finanční prostředky mateřského kapitálu je možné využít na úhradu kolejného, jestliže dítě v době svého studia bydlí na kolejích. Avšak při této možnosti použití mateřského kapitálu je omezen věk dítěte, na jehož vzdělání mohou být tyto prostředky využity, tj. dítě musí být mladší 25 let.

Při sestavování návrhu zákona vládní představitelé navrhovali možnost využití prostředků mateřského kapitálu i na vzdělávání matky. V důsledku prudkého rozvoje trhu práce je pro ženu velmi těžké vrátit se po rodičovské dovolené na své předchozí pracovní místo z důvodu nedostatečné kvalifikace. Tento návrh byl zamítnut.

Poslední možnost využití mateřského kapitálu dovoluje matce použít tyto finanční prostředky pro vlastní potřeby, respektive na své **důchodové spoření**. Tato možnost

je zákonem stanovena z důvodu, že žena během rodičovské dovolené nepobírá mzdu od svého zaměstnavatele, tudíž se částka jejího důchodového spoření nenavýšuje.⁷²

Každý rok se aktuální **výše mateřského kapitálu** přezkoumává v závislosti na tempu růstu inflace. Jestliže rodina již vyčerpala část finančních prostředků mateřského kapitálu, přezkoumává se zůstávající částka v Penzijním fondu, kterou rodina může následně využít. Penzijní fond Ruské federace je povinen osoby, které získaly certifikát na mateřský kapitál, informovat o aktuální výši mateřského kapitálu vždy nejpozději do 1. září příslušného kalendářního roku.⁷³

První výplaty mateřského kapitálu byly realizovány v roce 2007, kdy byla stanovena výše finančních prostředků na 250 000 rublů. Částka mateřského kapitálu se ročně navyšuje a v současné době, tj. v roce 2015, je stanovena na 453 026 rublů. Můžeme si tedy všimnout, že celkové navýšení oproti původní částce činí téměř 81 %. V tabulce uvádíme přehled vývoje výše mateřského kapitálu v jednotlivých letech.⁷⁴

Rok	Výše mateřského kapitálu v rublech	Výše mateřského kapitálu v českých korunách ⁷⁵
2007	250 000	105 000
2008	276 250	116 025
2009	312 163	131 109
2010	343 379	144 219
2011	365 698	153 593
2012	387 640	162 809
2013	408 961	171 764

⁷² КУЗЬМИНА, Наталья Германовна. *Материнский (семейный) капитал*. Домодедово: КНОРУС, 2007, s. 5-10. ISBN 978-5-85971-801-6.

⁷³ ГУСЕВ, Антон Петрович. *Материнский капитал: получение, использование, субъекты*. Ростов-на-Дону: Феникс, 2012, s. 93-97. ISBN 978-5-222-19625-0.

⁷⁴ *Материнский капитал: Актуальная информация о материнском капитале*. [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://materinskij-kapital.ru/>

⁷⁵ Pro převod ruské měny na české koruny je brán v úvahu současný kurz 100 rub = 42 CZK.

2014	429 409	180 352
2015	453 026	190 271

Je třeba zdůraznit, že toto opatření státní podpory rodinám s dětmi si v současné době získalo v ruské společnosti velkou oblibu a napomáhá úspěšné realizaci jednoho z cílů sociální a rodinné politiky, jímž je zvýšení porodnosti. Dle analytiků nejvíce rodin, jež získaly certifikát na mateřský kapitál, žádá o podporu na zlepšení úrovně svého bydlení. Téměř tři čtvrtiny těchto rodin finanční prostředky mateřského kapitálu používají na splacení dluhů či úroků v souvislosti s hypotékou či půjčkou na byt či na stavbu rodinného domu.⁷⁶

V současné době je Státní дума Ruské federace povinna rozhodnout, zda program mateřského kapitálu bude v Rusku existovat i nadále. Rodiny prozatím mohou žádat o certifikát na mateřský kapitál pouze na děti, které se narodí do 31. prosince 2016. Mladé rodiny, které by se rozhodly založit početnější rodinu po roce 2016, tedy alespoň se dvěma dětmi, by již nemohly o dodatečnou státní sociální podporu žádat. Dosud není zřejmé, zda poslanci schválí návrh prodloužení programu mateřského kapitálu alespoň o 9 let, tedy do roku 2025. Odborníci se shodují, že v případě zamítnutí návrhu by se Rusko opět dostalo do složité demografické situace. Jestliže rodinám nebude poskytována další finanční podpora, mateřský kapitál, ženy budou rodit méně dětí, aby se nedostávaly do těžké životní situace a mohly svým dětem vytvořit kvalitní rodinné zázemí.

4.3. PODPORA MLADÉ RODINY

Rodinná politika současného Ruska se rovněž dotýká mladých rodin a úzce spolupracuje s mládežnickou politikou Ruské federace. Jedním z cílů mládežnické politiky Ruské federace je podpora mladých lidí ve věku od 14 do 30 let.

---

⁷⁶ Государственный доклад о положении детей и семей, имеющих детей, в Российской Федерации
In: *Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации* [online]. 2011
[cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.rosmintrud.ru/>

Mladá rodina je obecně definována jako „malá sociální skupina založená na manželském sňatku partnerů ve věku do 30 let v prvních 5 letech manželství.“⁷⁷ Dle nařízení Nejvyššího soudu z roku 1993 je mladá rodina chápána jako „rodina v prvních třech letech po uzavření manželství s tou podmínkou, že jeden z manželů je stále mladší 30 let.“⁷⁸

Mladou rodinu lze klasifikovat dle různých kritérií. Zde uvádíme **klasifikaci** představitelky ruské sociální pedagogiky F. A. Mustaeovové, jež rozlišuje tři základní typy mladých rodin. První typ je charakterizován jako **tradiční**, tj. mladí manželé se orientují především na význam rodiny a rodinné hodnoty a usilují o vytvoření vhodných podmínek pro narození dvou či více dětí. Hlavou rodiny bývá tradičně muž, jenž rodinu živí. Druhý typ mladé rodiny je reprezentován mladými lidmi, kteří se snaží o **rozvoj vlastní osobnosti**. Tento mladý pár má ve své rodině jasně vymezené sociální role, popřípadě se o domácnost stará společně. Jedná se o méně početnou rodinu. Pro třetí typ mladé rodiny je charakteristická orientace manželů především na **zábavu**. Manželé mají jednak společné přátele, a jednak má každý své vlastní. Zpravidla se jedná o bezdětnou rodinu.⁷⁹

V současné době v Ruské federaci fungují **sociální projekty**, jež se zabývají podporou mladé rodiny. Mezi nejpoblárnější současné projekty lze zařadit projekty „Mladá rodina“, „Bydlení“ či „Zajištění bydlení pro mladou rodinu“. Většina těchto projektů byla vytvořena na období do konce roku 2015, avšak s největší pravděpodobností bude doba jejich trvání prodloužena. Cíle těchto projektů jsou shodné. Projekty nabízí mladým párům dotace od státu na pořízení si vlastního bydlení či na zlepšení jeho úrovně. Účast v kterémkoliv projektu je dobrovolná. Každý projekt má určitá kritéria, která je nutné splnit, aby žádost o dotace byla právoplatná.

---

⁷⁷ ВАСИЛЬЕВА, Н. У. Молодая семья: проблемы и перспективы социальной поддержки. In: *Вестник ВЭГУ* [online]. 2010, №4 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.work.vegu.ru/vegu/vestnik/Pages/About/About.aspx> (překlad vlastní)

⁷⁸ N 5090-1. Об Основных направлениях государственной молодежной политики в Российской Федерации. Москва, 3. 6. 1993. Dostupné z: <http://www.consultant.ru/> (překlad vlastní)

⁷⁹ МУСТАЕВА, Флюра Альтафовна. Социальные проблемы современной семьи. *Социологические исследования*. 2009, č. 7. ISSN 0132-1625.

V projektu „Mladá rodina“ je důležitou **podmínkou účasti**, aby mladí manželé patřili do věkové kategorie mladší 35 let. Je nutné, aby mladý manželský pár byl oficiálně uznán za trpícího nouzí a získal právo na státní podporu při zlepšování svých bytových podmínek. Neméně důležitou podmínkou je vlastní příjem mladé rodiny, tj. rodina je povinna mít vlastní finanční prostředky na splácení úvěru nebo půjčky na bydlení, či na zaplacení části ceny bytu. Mnozí mladí lidé se mylně domnívají, že další podmínkou k účasti v projektu „Mladá rodina“ je nutnost mít alespoň jedno dítě. Jestliže je mladý pár bezdětný, má rovněž právo účastnit se tohoto projektu. Avšak výše dotací, které od státu získá na pořízení si vlastního bydlení, bude asi o 5 % nižší.

V případě, že mladý manželský pár splňuje všechna kritéria, je oprávněn žádat o **dotace na pořízení vlastního bydlení**. Rodina, která dosud nemá děti, získává dotace ve výši nejméně 30 % z celkové ceny za bydlení, jež si chce pořídit. Rodina, která již má jedno dítě či více, získává dotace ve výši nejméně 35 % z celkové ceny za bydlení. Výše dotací se může v různých regionech Ruské federace lišit.

V neposlední řadě bychom se měli zmínit o **podpoře mladé početné rodiny**. V roce 2011 byl přijat federální zákon, jenž přinesl nemalé změny do pozemkového práva. Jedná se o zákon o **bezplatném poskytnutí pozemků** početným rodinám. Na základě tohoto zákona byly rozpracovány regionální projekty, jež umožňují poskytnout mladé rodině pozemek, jestliže má rodina tři nezletilé děti nebo i více. Nedostatkem těchto projektů je povinnost rodiny na tomto bezplatně získaném pozemku začít s výstavbou svého domu během jednoho roku ode dne jeho získání. V případě, že se rodina se stavbou domu opozdí, jsou úřady územní samosprávy daného regionu oprávněny pozemek rodině odebrat.⁸⁰

V současné době téměř všechny oblasti Ruské federace ve větší či menší míře usilují o podporu mladých rodin v oblasti bytové politiky. Dle odborníků je rovněž důležité, aby se každý region zaměřil na podporu mladých párů na trhu práce. Mnozí zaměstnavatelé odmítají zaměstnat mladou ženu, jež se právě vdala, jelikož se obávají,

---

⁸⁰ *Молодая семья: Вся информация о программе Молодая семья.* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://molodaja-semja.ru/>

že se brzy stane matkou. Je tedy velmi důležité, aby vláda Ruské federace věnovala této skutečnosti pozornost a napomáhala mladým rodinám také v této oblasti.

4.4. NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

Každý člověk, ať je dospělý či ve věku malého dítěte, má svá práva. Nejdůležitějším základním právem každého z nás je právo na život. Základním právem malého dítěte je také právo na výchovu v rodině. Avšak v současné době jsou mnohé děti tohoto práva zbaveny. Dnes se již většina státních politik zabývá sociálně-právní ochranou dětí, jež se ocitnou bez péče rodičů. Do této oblasti patří i náhradní rodinná péče. V Ruské federaci má prioritní postavení mezi formami náhradní rodinné péče osvojení dítěte neboli adopce. Pro dítě, které nemůže být osvojeno, se hledá vhodná pěstounská rodina či mu orgán sociální péče a opatrovnictví stanovuje poručníka. Jestliže dítě nemůže využít forem náhradní rodinné péče, je umístěno do zařízení ústavní péče - dětského domova.

4.4.1. Osvojení dítěte⁸¹

Stejně jako v České republice i v Ruské federaci má osvojené dítě ve své adoptivní rodině zcela stejná práva jako vlastní děti osvojitelů. Tato skutečnost osvojení dovoluje, aby se cítil ve své nové rodině plnohodnotným členem.

Jestliže se manželé, nebo svobodný muž či svobodná žena rozhodnou stát adoptivními rodiči, tedy osvojiteli, jsou povinni vznést **požadavek** stát se osvojiteli v příslušném orgánu sociální péče a opatrovnictví. Žadatelé jsou povinni zúčastnit se tzv. **výcviku** v psychologické, pedagogické a právní oblasti. Jakmile orgán sociální péče a opatrovnictví vydá rozhodnutí o vhodnosti žadatele za osvojitele, jsou potenciální osvojitelé následně seznámeni s dítětem, jež bude osvojeno. Určitý čas se pravidelně stýkají a vytváří si mezi sebou vztah, jaký je mezi rodičem a dítětem. Proces osvojení

---

⁸¹ Ve společnosti je užíván termín „adopce“, avšak v českém právním řádu a v odborných kruzích je tento termín považován za neterminologické označení.

dítěte je zakončen u soudu, který vydá právoplatné **rozhodnutí o osvojení**. V případě, že se jedná o osvojení dítěte staršího 10 let, je třeba jeho osobního souhlasu.⁸²

Výrazný rozdíl oproti českým realitám je v **právech osvojitelů**. Osvojitelé v Ruské federaci mohou osvojenci změnit kromě jména, jména po otci a příjmení i datum a místo narození. Datum narození osvojovaného dítěte může být změněno v případě, že je dítě mladší jednoho roku, maximálně o tři měsíce. Jestliže je dítě starší jednoho roku, datum narození může být změněno pouze ve výjimečných případech. Vždy je nutné, aby se změnou souhlasil soud, který rozhoduje o osvojení dítěte.⁸³

4.4.2. Poručenství

Současná ruská legislativa rozlišuje dva termíny poručenství. Jednak je to termín «**опека**», který můžeme vysvětlit jako poručenství, kdy poručník pečuje o dítě, jež je ve věku od narození do 14 let. Druhý termín, «**попечительство**», označuje poručenství ve vztahu k dítěti, jež je ve věku od 15 do 18 let.

Poručenství je forma náhradní rodinné péče, kdy orgán sociální péče a opatrovnictví jmenuje dětem, které se ocitnou bez péče rodičů, **poručníka**. Poručník má téměř stejná práva a povinnosti jako rodič. Stává se zákonným zástupcem dítěte a chrání jeho práva a povinnosti, avšak k dítěti nemá vyživovací povinnost. Rovněž se zavazuje dítě vychovávat a zajistit mu vzdělání.

Jestliže se člověk rozhodne stát poručníkem, obrací se se žádostí na orgán sociální péče a opatrovnictví. V případě, že je vhodným kandidátem, uzavírá dohodu o poručenství. Proces rozhodování o vhodném kandidátu na poručníka trvá kratší dobu oproti procesu osvojování si dítěte. V případě poručenství není potřeba rozhodnutí soudu.

Od roku 2012 rovněž zájemci o poručenství jsou povinni projít **přípravou** v psychologické, pedagogické a právní oblasti. Poručníci jsou povinni každý rok podávat

---

⁸² ВОРОБЬЕВА, Людмила Васильевна. *Усыновление и удочерение*. Москва: Университет СИНЕРГИЯ, 2013, s. 29-58. ISBN 978-5-4257-0089-6.

⁸³ N 223-ФЗ. *Семейный кодекс Российской Федерации*. [online]. 29.12.1995. Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=165345>

orgánu sociální péče a opatrovnictví písemnou zprávu o průběhu poručenství, případných problémech či konfliktech ve vztahu k dítěti, apod.⁸⁴

4.4.3. Pěstounství

Poslední forma náhradní rodinné péče je pěstounství⁸⁵. V současné době lze pěstounství považovat za **placenou formu** náhradní rodinné péče, jelikož pěstouni mají měsíčně nárok na odměnu a pobírají finanční příspěvky na úhradu potřeb dítěte a na jeho výchovu. Výši odměny pro pěstouny a finančních příspěvků stanovují jednotlivé subjekty Ruské federace.

Dítě je přijímáno do pěstounské rodiny na základě rozhodnutí orgánu sociální péče a opatrovnictví, jež s pěstouny uzavírá dohodu o pěstounství na určitou dobu. Pěstouni se stávají zákonnými zástupci dítěte. Stejně jako v České republice i budoucí pěstouni v Ruské federaci jsou od roku 2012 povinni se **vzdělávat** v psychologické, pedagogické a právní oblasti.⁸⁶

Problematika náhradní rodinné péče v Ruské federaci je mnohem obsáhlejší, než jsme zde uvedli. Tyto tři základní formy náhradní rodinné péče jsme vybrali především z toho důvodu, že při překladu této terminologie z ruského jazyka do českého se v mnohých případech setkáváme s nejasnostmi. Rovněž lze konstatovat, že ruský stát se snaží reagovat na současnou situaci i v sociálně-právní ochraně dětí, jež se stanou sirotky, a stále systém náhradní rodinné péče zdokonaluje.

---

⁸⁴ СЕМЬЯ, Г. В. и др. Социально - правовые основы устройства детей, оставшихся без попечения родителей, на семейные формы воспитания In: *Министерство образования и науки Российской Федерации* [online]. 2013 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://минобрнауки.рф>

⁸⁵ V RF se užívá termín «приёмная семья». V ČR 18. 3. 2015 Ministerstvo spravedlnosti zveřejnilo překlady hlavních zákonů tvořících nové soukromé právo do čtyř světových jazyků, včetně ruského jazyka. V tomto překladu se pro pěstounství užívá ruský termín «патронатное воспитание». Avšak vzhledem k obsahu termínu pro pěstounství v RF, jehož podstata se shoduje s českými principy pěstounství, se domníváme, že tento překlad není správný. Navrhujeme překlad «приёмная семья».

⁸⁶ СЕМЬЯ, Г. В. и др. Социально - правовые основы устройства детей, оставшихся без попечения родителей, на семейные формы воспитания In: *Министерство образования и науки Российской Федерации* [online]. 2013 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://минобрнауки.рф>

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo seznámit s tématem rodinné politiky současného Ruska, popsat současný stav této oblasti a její specifika. Rovněž jsme si stanovili za cíl vybrat některé konkrétní oblasti rodinné politiky, ve kterých se ruský stát snaží pomáhat rodinám s dětmi, bezdětným rodinám, popřípadě dětem, jež se ocitnou bez péče rodičů, a zjistit, zda se cíle a principy rodinné politiky v těchto oblastech skutečně naplňují. Konkrétní oblasti jsme zvolili na základě jejich odlišnosti od českých realit. Posledním cílem této práce bylo vytvoření překladového glosáře aktuální odborné terminologie z oblasti rodinné politiky.

Na základě studia odborné literatury jsme obecně vymezili tři základní pojmy, z nichž se v této práci dále vycházelo. Jedná se o pojmy rodina, rodinné právo a rodinná politika. Zjistili jsme, že jednoznačná definice pojmu rodina neexistuje. Avšak jako nejčastěji uváděnou definici vnímáme definici z pohledu sociologie, kdy je rodina chápána jako malá sociální skupina či společenství lidí, které pojí manželský svazek, rodičovství a příbuzenské vztahy. Na rodinu lze však pohlížet i z jiných aspektů a z pohledů různých vědních oborů. Rovněž je možné vyčlenit odlišné typy rodiny na základě určitých kritérií. V odborné literatuře je často pojednáváno o důležitých funkcích rodiny, jež rodina plní vůči jednotlivým členům rodiny či ve vztahu k celé společnosti. Převážně jsou zdůrazňovány funkce reprodukční, výchovná, materiální či ekonomická.

Z odborných publikací vyplývá, že pojem rodinné právo (семейное право) je v Rusku chápán ve čtyřech různých významech. Tímto pojmem je označováno odvětví práva, věda o rodinném právu, zákonodárství, jež upravuje rodinné právní vztahy, a studijní disciplína o rodinném právu.

V této práci jsme také věnovali pozornost historii ruského rodinného práva, právním předpisům rodinného práva, jež upravují rodinně právní vztahy, a subjektům rodinných právních vztahů. Na základě studia odborné literatury jsme zjistili, že historie ruského rodinného práva je spjata s politickými událostmi, s náboženským přesvědčením ruských obyvatel a konkrétní situací ve společnosti.

V rámci druhé kapitoly jsme se rovněž zabývali právními předpisy, jež tvoří tzv. systém pramenů ruského rodinného práva. Důležitým pramenem ruského rodinného

zákonodárství je Zákoník o rodině Ruské federace (Семейный кодекс РФ). Dalšími, nejčastěji uváděnými, prameny rodinného práva jsou Ústava Ruské federace, Občanský zákoník RF, federální zákony, zákony jednotlivých subjektů RF či všeobecně uznávané normy mezinárodního práva.

Zjistili jsme, že otázka subjektů rodinných právních vztahů v Ruské federaci je předmětem častých diskuzí. K subjektům, tj. účastníkům rodinně právních vztahů, jimž vznikají práva a povinnosti, někteří odborníci řadí pouze fyzické osoby, konkrétně členy rodiny, příbuzné, nevlastní rodiče, nevlastní děti, či další osoby, jež jsou s rodinou svým způsobem spjati. Avšak lze se setkat i s názory odborníků, kteří mezi subjekty rodinně právních vztahů řadí i právnické osoby, např. matriční úřady, odbory sociální péče, orgány místní samosprávy apod.

Podstatná část této práce byla zaměřena na rodinnou politiku Ruské federace. Zjistili jsme, že pojem rodinná politika není v Rusku známý a frekventovaný v takové míře jako u nás v České republice. Základní definice rodinné politiky není přesně vymezena. Jedná se o aktivity a opatření za účelem podpory rodiny. Rodinná politika je v RF považována za součást sociální politiky, avšak v roce 1996 byl vydán prezidentský výnos o základních principech státní rodinné politiky, čímž představitelé ruského státu reagovali na situaci v Ruské federaci, kterou sužovala demografická krize. V práci uvádíme některé principy rodinné politiky RF, jež považujeme za důležité. Mezi ně řadíme například princip rovnosti rodin a všech jejich členů, nehledě na sociální status, národnost, místo bydliště či náboženské vyznání jednotlivých členů rodiny, princip rovného postavení muže a ženy v rodině, princip ochrany zájmů každého dítěte v rodině, či princip finanční a nefinanční podpory rodinám.

Pozornost jsme rovněž zaměřili na Konceptci státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025, která obsahuje analýzu současné situace v RF, rozpracovává konkrétní cíle rodinné politiky a popisuje harmonogram realizace současných cílů rodinné politiky. Zjistili jsme, že realizace bude probíhat ve dvou etapách a každá etapa má vypracovaný záměr, jenž ruský stát zamýšlí naplňovat.

V poslední kapitole jsme se věnovali konkrétním oblastem rodinné politiky Ruské federace. Nejprve jsme zaměřili pozornost na oblasti, ve kterých ruský stát poskytuje rodinám finanční podporu. Zaměřili jsme se na systém státních příspěvků občanům, jež mají děti. Příspěvky jsou stanoveny federálním zákonem z roku 1995. Zjistili jsme,

že v Ruské federaci mají rodiny nárok na více finančních příspěvků než v České republice. Za specifické ruské státní příspěvky považujeme příspěvky, jež jsou vypláceny těhotné ženě a dítěti, jehož otec je příslušníkem armády, a je povolán k výkonu vojenské služby. Je nutné zdůraznit, že charakter některých finančních příspěvků a jejich výše se může lišit na území jednotlivých subjektů Ruské federace.

Specifickým počinem na podporu porodnosti je v oblasti ruské státní sociální podpory tzv. mateřský kapitál. V práci jsme charakterizovali podstatu mateřského kapitálu, uvedli jsme, kdo má dle federálního zákona na mateřský kapitál nárok, jak mohou být tyto finanční prostředky využity, a jak se vyvíjela výše mateřského kapitálu v jednotlivých letech. Na mateřský kapitál má právo rodina při narození druhého a dalšího dítěte. Zaujalo nás, že částka mateřského kapitálu se od roku 2007 navýšila téměř o 81 %, tedy z původních 250 000 rublů na 453 026 rublů. Rovněž je nutné zdůraznit, že rodina, jež získá certifikát na mateřský kapitál, může tyto finanční prostředky využít pouze tak, jak je stanoveno federálním zákonem, tj. mateřský kapitál může využít na zlepšení úrovně bydlení, na úhradu výdajů za vzdělání kteréhokoliv dítěte v rodině či na důchodové spoření matky dítěte, jehož narozením rodina získala právo na mateřský kapitál.

Zjistili jsme, že se ruský stát také snaží pomáhat mladým rodinám, především v oblasti bytové politiky. V současné době v Ruské federaci funguje několik sociálních projektů, jež mladým lidem napomáhají při pořízení si vlastního bydlení, popřípadě při zlepšování bytových podmínek.

Jedním z principů ruské rodinné politiky je ochrana zájmů každého dítěte v rodině. Nicméně mnoho ruských dětí je v současnosti zbaveno práva vyrůstat v plnohodnotné rodině a ocitají se bez péče rodičů. Rodinná politika se tedy dotýká i náhradní rodinné péče. V práci jsme se zaměřili na tři formy náhradní rodinné péče, a sice na osvojení, jež má v Rusku prioritní postavení mezi formami náhradní rodinné péče, poručenství a pěstounství. Zjistili jsme, že ruské formy náhradní rodinné péče se shodují ve funkcích a principech s formami českými, avšak liší se pojmenováním a pravomocemi náhradních rodin. Významný rozdíl shledáváme v právech osvojitelů. V Ruské federaci jsou osvojitelé oprávněni změnit dítěti jméno, jméno po otci, příjmení, datum a místo narození. Rozdíl oproti českým realitám je rovněž patrný v pojmenování poručenství. V Rusku se užívají dva termíny k označení poručenství. Poručenství se rozlišuje dle věku dítěte, o něž je náhradní rodinou pečováno. Termín «опека»

označuje poručenství ve vztahu k dítěti do 14 let. Poručenství, kdy poručník pečuje o dítě ve věku od 15 do 18 let, se nazývá «попечительство». Pěstounství v České republice a v Ruské federaci se shoduje. Pěstouni v obou státech mají nárok na finanční příspěvky a odměny a musí se pravidelně vzdělávat.

Součástí práce bylo vytvoření překladového glosáře vybrané aktuální odborné terminologie z oblasti rodinné politiky, jež se nachází v příloze. Do glosáře jsme zařadili slovní zásobu a slovní spojení, jež se v textech s touto tematikou často vyskytují. Slovní zásoba je v glosáři řazena abecedně. Pro ověření správnosti překladu jsme výrazy vyhledávali nejenom v knižních a internetových slovnících, ale i na českých a ruských internetových stránkách.

Na základě získaných informací o rodinné politice současného Ruska lze konstatovat, že realizace cílů rodinné politiky je v současné době téměř na počátku, což také potvrzuje harmonogram realizace uvedený v Koncepci státní rodinné politiky Ruské federace na období do roku 2025. Avšak ruský stát věnuje velkou pozornost naplnění svých cílů a neustále jednotlivé oblasti rodinné politiky zdokonaluje. Domníváme se, že toto téma bude i v dalších letech stále aktuální a přinese nový prostor pro další výzkum.

РЕЗЮМЕ

Настоящая работа посвящена теме современной семейной политики Российской Федерации. Главной целью работы является ознакомить с темой семейной политики России, изучить современное положение данной области и характеризовать её особенности. Помимо изложенного мы определили нашей целью сделать выбор конкретных областей семейной политики, в которых российское государство оказывает помощь семьям с детьми, бездетным семьям или детям, оставшимся без попечения родителей, и узнать, наполняются ли основные принципы государственной семейной политики. Выбор конкретных областей семейной политики мы сделали на основе их различий в отношении чешских реалий. Последней целью данной работы является составление глоссария определённой лексики из области семейной политики.

Во время писания работы мы сначала собирали базовые материалы, впоследствии их анализировали и изложили. В данной бакалаврской работе мы пользовались русской, чешской и зарубежной научной литературой. Однако, в качестве источников мы также использовали русские и чешские электронные источники, а также ценную информацию получили из федеральных законов и указов Президента РФ.

Наша работа состоит из четырёх глав. Суть первой главы заключается в определении общих терминов, связанных с темой семейной политики. Мы обратили внимание на понятия «семья», «семейное право» и «семейная политика». На основании изучения русских и чешских научных материалов мы узнали, что однозначного определения понятия «семья» нет. Существует не один десяток определений и взглядов на то, что такое семья. Более часто мы встречаемся с определением семьи в социологическом или психологическом смыслах, считающими семью малой социальной группой, члены которой связаны брачными или родственными отношениями. Семья характеризуется не только с точки зрения психологии или социологии, а также с точки зрения истории, экономики и др. Помимо различных определений и взглядов на семью в научной литературе описываются важные функции семьи и типы семей по разным критериям. Многие учёные выделяют следующие функции семьи: репродуктивную, воспитательную, хозяйственно-экономическую, эмоциональную

и коммуникативную. Что касается типов семьи, с демографической точки зрения можно выделить типы семей в зависимости от количества партнёров или детей. Таким образом различаются семьи моногамные, полигамные, бездетные, однопородные, малодетные или многодетные. Исходя из состава семьи, можно привести следующую классификацию: семья нуклеарная, расширенная или сложная. В настоящее время также определяются семьи полные или неполные. Нам следует признать, что сегодня доля неполных семей постоянно увеличивается и каждый третий ребёнок в России проживает в неполной семье, т. е. только с одним родителем, чаще всего только с матерью.

В рамках определения понятия «семейное право» мы узнали, что данное понятие в России употребляют в четырёх смыслах: как название отрасли права, как название науки о семейном праве, как название законодательства, регулирующего семейные правоотношения, и как название учебной дисциплины.

Понятие «семейная политика» не имеет однозначного определения. В принципе можно сказать, что это система целей, принципов, задач и мер, направленных на укрепление, поддержку и защиту семьи. Семейной политике посвящена значительная часть настоящей работы, а именно третья и четвёртая главы.

Вторую главу настоящей работы мы посвятили семейному праву Российской Федерации. Необходимо упомянуть, что мы осознали, что в России постоянно ведутся дискуссии о месте семейного права в системе российского права. Некоторые учёные считают семейное право самостоятельной отраслью российского права, выделившуюся из гражданского права, и другие говорят, что семейное право является его составной частью.

Во второй главе мы также занимались историей семейного права с XVII века по 90-ые годы XX века. История развития русского семейного права связана с политическими событиями, религиозными и общественными воззрениями. Необходимо сказать, что с принятием Семейного кодекса РФ в 1995 году теория семейного права стала активно развиваться и появились теории об источниках семейного права и субъектах семейных правоотношений. Главным источником семейного законодательства является Семейный кодекс РФ, нормы которого основаны на нормах Конституции РФ. Таким образом, Конституция РФ

также рассматривается источником семейного права. К важным источникам семейного права принадлежат и Гражданский кодекс РФ, федеральные законы, законы субъектов РФ, указы Президента РФ, распоряжения правительства и международные нормативные правовые акты, касающиеся семейных правоотношений, как, например, Всеобщая декларация прав человека или Конвенция ООН о правах ребёнка.

Вопрос о участниках семейных правоотношений, т. е. субъектах является дискуссионным. К субъектам семейных правоотношений относятся или физические лица, или физические лица вместе с рядом юридических лиц. Среди физических лиц называются, прежде всего, члены семьи и близкие родственники. К юридическим лицам принадлежат, например, органы ЗАГС, органы опеки и попечительства, органы государственной власти, местного самоуправления, занимающиеся семейным правом.

В рамках второй главы мы также упомянули органы государственной власти, занимающиеся конкретно вопросами семейной политики. К данным органам можно отнести Министерство труда и социальной защиты РФ, Комитет Государственной Думы по вопросам семьи, женщин и детей, Департамент государственной политики в сфере воспитания детей и молодёжи или Департамент государственной политики в сфере защиты прав детей. Последние два работают при Министерстве образования и науки РФ.

Третья глава нашей работы посвящена общим вопросам государственной семейной политики в современной России. В начале мы определили негативные тенденции и проблемы российского общества и неблагоприятные события, которые напрямую повлияли на экономику, политику, социальную среду и положение российских семей, с которыми Россия должна была в 90-ых годах XX века справиться. Прежде всего Российской Федерацию затрагивал демографический кризис, вследствие которого происходило увеличение смертности и сокращение рождаемости, увеличивалось число разводов, сокращалось число детей в семьях, а также росло количество детей, оставшихся без попечения родителей. Российское государство ответило на сложившуюся ситуацию и разработало основные направления государственной семейной политики.

Необходимо подчеркнуть, что мы узнали, что государственная семейная политика РФ является составной частью социальной политики Российской Федерации. Как мы уже сказали выше, она представляет собой систему принципов, задач, целей и мер, направленных на укрепление, поддержку и защиту семьи, материнства, отцовства и детства. В нашей работе мы описали некоторые принципы государственной семейной политики РФ, исходя из Указа Президента РФ от 14.05.1996. Нами выбранные принципы касаются, например, равенства всех членов семьи независимо от их социального положения, национальности, места жительства и религиозных убеждений, равноправия между супругами, обращения внимания к интересам каждого ребёнка независимо от того, в какой семье он воспитывается. Основным принципом семейной политики также считаем обеспечение условий для стабилизации материального положения семей, уменьшение бедности и увеличение помощи малоимущим и многодетным семьям. Необходимо далее развивать систему семейных пособий, обеспечить доступность для всех детей детских дошкольных учреждений и др.

В рамках третьей главы работы мы также описали основные этапы и ожидаемые результаты реализации семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года. Мы узнали, что реализация современных целей семейной политики будет осуществляться в 2 этапа. На первом этапе основной акцент будет сделан на улучшение положения семей с двумя и более несовершеннолетними детьми. В результате первого этапа предполагается, например, стабилизировать количество семей с двумя несовершеннолетними детьми и количество детей, оставшихся без попечения родителей. Не в последнюю очередь российское государство будет стремиться к модернизации детских домов. Первый этап реализации завершится в конце 2017 года. Второй этап ставит себе задачу, кроме прочего, улучшить положение всех типов семей, увеличить число многодетных семей и сократить число неполных семей. Вообще ожидается увеличение рождаемости и сокращение числа аборт.

В четвёртой главе нашей работы мы обратили внимание на конкретные области семейной политики, в которых российское государство поддерживает семьи с детьми, бездетные семьи, молодые семьи или дети, оставшиеся без попечения родителей, и узнали, наполняются ли основные принципы

государственной семейной политики или нет. В нами выбранных областях мы, одновременно, определили различия от чешской ситуации.

Во-первых, мы занимались государственными пособиями гражданам, имеющим детей. В результате нашего изучения федерального закона и научной литературы мы обнаружили, что гражданам в Российской Федерации предоставляется больше пособий, чем гражданам Чешской Республики. Особую категорию пособий в РФ представляют собой единовременное пособие беременной жене военнослужащего, проходящего военную службу по призыву, и ежемесячное пособие на ребёнка военнослужащего, проходящего военную службу по призыву. Мы также заметили, что российское законодательство уделяет больше внимания гражданам РФ, для которых назначены пособия. Наоборот, чешское законодательство в законе уделяет больше внимания иностранцам, которые вправе требовать пособия социальной помощи.

Во-вторых, мы обратили внимание на дополнительные меры государственной поддержки семей, имеющих детей. Так как в 2006 году в Российской Федерации был принят федеральный закон, в соответствии с которым при рождении второго или последующего ребёнка семья получает право на получение так наз. материнского капитала. Материнский капитал является специфически русской дополнительной мерой государственной поддержки семей. В настоящей работе мы определили, в чём заключается суть материнского капитала, кто может использовать право на материнский капитал, где можно оформить сертификат на материнский капитал, в зависимости от чего определяется сумма материнского капитала и, наконец, на что можно потратить материнский капитал.

В-третьих, мы заметили, что семейная политика узко связана с молодёжной политикой, целью которой также является оказание помощи молодым семьям. В научной литературе встречаемся с общим определением молодой семьи, т. е. малая социальная группа общества, основанная на супружеском союзе, с возрастом супругов до 30 лет, состоящими в браке до 5 лет. Молодую семью также можно классифицировать по различным критериям. Мы узнали, что в настоящее время самой актуальной проблемой для российской молодой семьи является жилищный вопрос. Ввиду этой проблемы в России существуют государственные программы, помогающие молодым семьям улучшать свои

жилищные условия. В нашей работе мы занимались программой «Молодая семья», которая сейчас является самой популярной в России. Мы подробно рассмотрели условия для участия в данной программе и требования, которые должны соблюдаться для того, чтобы молодая пара могла рассчитывать на льготы при покупке жилья.

Наконец мы ещё упомянули государственную поддержку молодой многодетной семьи. В 2011 году был принят закон о бесплатном предоставлении земельных участков молодым семьям при рождении третьего ребёнка или последующих детей. Однако, мы заметили, что в данной программе имеется большой минус. Если в течение года после получения земельного участка от государства семья на нём не осуществит строительство своего дома, то органы местного самоуправления вправе отобрать у семьи данный участок.

В-четвертых, мы занимались семейными формами устройства детей, оставшихся без попечения родителей. Мы конкретно рассмотрели усыновление, опеку/попечительство и создание приёмной семьи, так как при переводе соответствующих терминов с русского языка на чешский или обратно мы часто сталкиваемся с проблемами. Мы узнали, что усыновление в России является приоритетной формой устройства ребёнка на воспитание в семью. Усыновленный ребёнок в Российской Федерации и в Чешской Республике по своим правам в новой семье ничем не отличается от собственных детей усыновителей, что позволяет ему чувствовать себя полноценным членом семьи. Однако, со значительными различиями мы столкнули в области прав усыновителей. Так как усыновители в Российской Федерации для обеспечения тайны усыновления вправе изменить дату рождения усыновленного ребёнка, но не более чем на три месяца, а также место его рождения. В Чешской Республике такого права нет.

Далее мы заметили, что в Российской Федерации различается опека и попечительство в зависимости от возраста подопечных. Опека - форма устройства малолетних детей, не достигших возраста четырнадцати лет. Попечительство – форма устройства несовершеннолетних детей в возрасте от четырнадцати до восемнадцати лет. Однако, в Чешской Республике существует лишь один термин данного значения. Принципы опеки/попечительства как в России, так и в Чехии в сущности сходны. Так как опекун/попечитель

является законным представителем подопечного и защищает его интересы, права и обязанности.

Наконец мы рассмотрели создание приёмной семьи в Российской Федерации и в Чешской Республике. Принцип приёмной семьи заключается в опеке или попечительстве над ребёнком или детьми на основании договора о приёмной семье, заключённого органом опеки и попечительства и приёмными родителями на срок, указанный в договоре. В России и в Чехии устанавливается ежемесячная оплата труда приёмных родителей и на содержание каждого ребёнка ежемесячно выплачиваются денежные средства.

Необходимо подчеркнуть, что с 2012 года усыновители, опекуны/попечители и приёмные родители в Российской Федерации обязаны пройти психолого-педагогической и правовой подготовкой. В Чешской Республике данная подготовка была установлена уже раньше.

На основании анализа полученных материалов о современной государственной семейной политике Российской Федерации мы пришли к заключению, что реализация конкретных целей и принципов российской семейной политики находится почти в начале своего пути. Однако, российское государство уделяет большое внимание выполнению своих целей и постоянно конкретные области семейной политики совершенствует. Мы полагаем, что проблематика данной темы будет и в будущем актуальна и откроет новые возможности для исследования.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

KNIŽNÍ ZDROJE

1. АНТОНОВ, А. И. а В. М. МЕДКОВ. *Социология семьи*. Москва: Изд-во МГУ, 1996. ISBN 5-211-03485-6.
2. БАЗДЫРЕВ, Карл Карлович. *Простое уравнение: муж + жена = семья*. Москва: Госстатиздат ЦСУ СССР, 1981.
3. БЕСПАЛОВ, Юрий Федорович и др. *Семейное право*. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. ISBN 978-5-238-01640-5.
4. ВОРОБЬЕВА, Людмила Васильевна. *Усыновление и удочерение*. Москва: Университет СИНЕРГИЯ, 2013. ISBN 978-5-4257-0089-6.
5. ГОЛОВАНОВ, О. *Краткий словарь по социологии*. Кыштым, 2001.
6. ГУСЕВ, Антон Петрович. *Материнский капитал: получение, использование, субъекты*. Ростов-на-Дону: Феникс, 2012. ISBN 978-5-222-19625-0.
7. КОРНЕЕВА, И. Л. *Семейное право: учебник для бакалавров*. Люберцы: Юрайт, 2012. ISBN 978-5-9916-1499-3.
8. КРАВЧУК, Наталья Вячеславовна. *Защита семьи*. Москва: Эксмо, 2006. ISBN 5-699-17961-5.
9. КУЗЬМИНА, Наталья Германовна. *Материнский (семейный) капитал*. Домодедово: КНОРУС, 2007. ISBN 978-5-85971-801-6.
10. МАЦКОВСКИЙ, М.С. *Социология семьи: Проблемы теории, методологии и методики*. Москва: Наука, 1989. ISBN 5 - 02 - 013329 - 9.
11. МИЗУЛИНА, Е.Б. и др. *Концепция государственной семейной политики Российской Федерации на период до 2025 года*. Москва, 2013.
12. МУСТАЕВА, Флюра Альтафовна. Социальные проблемы современной семьи. *Социологические исследования*, 2009, № 7. ISSN 0132-1625.
13. НОВОСЕЛОВА, Е. Н. Судьба традиционной семьи в эпоху прогрессирующего эгоизма. *Вестник Московского университета: Социология и политология*, 2013, № 2. ISSN 0201-7385.

14. ТОРОХТИЙ, Владимир Свиридович. *Психологическое здоровье семьи*. Санкт-Петербург: "КАРО", 2009. ISBN 978-5-9925-0271-8.
15. ХАРЧЕВ, А. Г. *Брак и семья в СССР*. Москва: Мысль, 1979.
16. ЧЕКМАРЕВ, В. В. и др. *Экономика семьи*. Кострома, 2006. ISBN 5-7591-0757-7.

17. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.
18. HORSKÝ, Jan a Markéta SELIGOVÁ. *Rodina našich předků*. Praha: Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-195-6.
19. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8.
20. SCHAEFFEROVÁ, Edith. *Co je rodina?*. Praha: Návrat domů, 1995. ISBN 80-85495-41-4.
21. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

(Řazeny dle příslušnosti k jednotlivým kapitolám.)

- ГУРКО, Татьяна Александровна. *Трансформация семьи и перспективы родительства*. In: *Федеральный образовательный портал* [online]. 2003 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://ecsocman.hse.ru/>
- *Пробирка: Информационный портал по проблемам бесплодия* [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.probirka.org/eko/ob-eko/1881-statistika-besplodiya-v-rossii-zabluzhdeniya-i-fakti-chast-1.html>
- Дети улиц: состояние и проблемы. In: *Правительство Москвы: Комитет общественных связей* [online]. 2009 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: http://www.kosmoskva.ru/kos/ru/services_children/o_9236
- *Семейное право*. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.pravanet.com/index.php>
- *Библиофонд: Электронная библиотека студента*. [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=11112#1>
- История развития семейного права России. In: *webarhimed.ru* [online]. [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.webarhimed.ru/>
- Семейное право РФ. In: *Lawyers-portal.ru* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://lawyers-portal.ru/>
- Семейное право: Вопросы и ответы. In: *bibliotekar.ru* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://bibliotekar.ru/semeynoe-pravo-2/5.htm>
- Правительство России. In: *government.ru* [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://government.ru/department/237/events/>
- *Комитет Государственной Думы по вопросам семьи, женщин и детей*. [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.komitet2-6.km.duma.gov.ru/>
- *Министерство образования и науки Российской Федерации*. [online]. [cit. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://минобрнауки.рф/>

- Государственный доклад о положении детей и семей, имеющих детей, в Российской Федерации In: *Министерство труда и социальной защиты Российской Федерации* [online]. 2011 [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.rosmintrud.ru/>
- *Материнский капитал: Актуальная информация о материнском капитале.* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://materinskij-kapital.ru/>
- ВАСИЛЬЕВА, Н. У. Молодая семья: проблемы и перспективы социальной поддержки. In: *Вестник ВЭГУ* [online]. 2010, №4 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.work.vegu.ru/vegu/vestnik/Pages/About/About.aspx>
- *Молодая семья: Вся информация о программе Молодая семья.* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://molodaja-semja.ru/>
- СЕМЬЯ, Г. В. и др. Социально - правовые основы устройства детей, оставшихся без попечения родителей, на семейные формы воспитания In: *Министерство образования и науки Российской Федерации* [online]. 2013 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://минобрнауки.рф>
- *Stop neplodnosti.cz.* [online]. [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: www.stopneplodnosti.cz
- KUTROVÁ, Helena. *Právní úprava vztahu mezi osobami téhož pohlaví v Evropě.* [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: is.muni.cz/th/124275/pravf_m/Diplomka-cela.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- Rodinné právo v novém občanském zákoníku. In: *obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. Ministerstvo spravedlnosti ČR, 10. 5. 2013 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rodinne-pravo/informacni-brozura/>
- Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: Metodické „doporučení ” Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. In: *mpsv.cz* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-12-22]. ISBN 978-80-86878-82-9. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf

- Národní zpráva o rodině. In: *mpsv.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2004 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/898>
- Současná a připravovaná opatření Rodinné politiky v zemích Střední Evropy. In: *mpsv.cz* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007 [cit. 2014-12-22]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4352>

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

- N 223-ФЗ. *Семейный кодекс Российской Федерации*. [online]. Москва, 29. 12. 1995.
Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=165345>
- N 712. *Об Основных направлениях государственной семейной политики: Указ Президента РФ*. [online]. Москва, 1996. Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=EXP;n=255452>
- N 81-ФЗ. *О государственных пособиях гражданам, имеющим детей*. [online]. Москва, 19. 5. 1995. Dostupné z: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=147358;fld=134;from=57289-89;rnd=0.12215320738294244>
- N 256-ФЗ. *О дополнительных мерах государственной поддержки семей, имеющих детей*. [online]. Москва, 22. 12. 2006. Dostupné z: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=176243&_ga=1.207951314.1950688502.1414789066
- N 5090-1. *Об Основных направлениях государственной молодежной политики в Российской Федерации*. [online]. Москва, 3. 6. 1993. Dostupné z: <http://www.consultant.ru/>
- 89/2012 Свода законов. *Гражданский кодекс Чешской Республики*. [online]. 3. 2. 2012. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rusky-jazyk/>
- 91/2012 Свода законов. *О международном частном праве*. [online]. 25. 1. 2012. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/rusky-jazyk/>

SLOVNÍKY

- *Rusko-český, česko-ruský velký slovník*. 1. vyd. Brno: Lingea, 2009. ISBN 978-808-7062-65-4.
- ŠROUFKOVÁ, Miloslava. *Rusko-český, česko-ruský slovník: Russko-češskij, češsko-russkij slovar'*. Vyd. 1. Praha: Leda, 1998, 979 s. ISBN 80-85927-41-1.
- <http://gramota.ru/slovary/dic/>
- <http://slovník.seznam.cz/>

PŘÍLOHA

RUSKO-ČESKÝ PŘEKLADOVÝ GLOSÁŘ

А

аборт	potrat
алименты	výživné
алиментные обязательства	vyživovací povinnost

Б

брак	manželství
вступить в брак, заключить брак	uzavřít manželství
мнимый брак	zdánlivé manželství
недействительный брак	neplatné manželství

В

возраст	věk
брачный возраст	věková hranice pro uzavření manželství
вдова	vdova
вдовец	vdovec
внебрачный	nemanželský
воспитание	výchova
воспитание детей	výchova dětí
воспитание детей в специальных учреждениях	ústavní výchova
патронатное воспитание	pěstounství
пред патронатное воспитание	předpěstounská péče
воспитатель	pečující osoba
патронатный воспитатель	pěstoun
воспитательная колония	nápravně výchovná zařízení

Д

дети

безнадзорные дети

беспризорные дети

дети с отклонениями в поведении

дети, оставшиеся без попечения
родителей

дети-инвалиды

детство

děti

děti bez dozoru

děti opuštěné, bez domova

děti s poruchami chování

děti, které se ocitly bez péče rodičů

děti s postižením

dětství

Ж

женщина

беременная женщина

žena

těhotná žena

И

иждивенец

vyživovaná osoba, osoba pobírající
podporu

К

капитал

материнский (семейный) капитал

Конвенция о правах ребёнка

кормилец

kapitál

„mateřský kapitál“

Úmluva o právech dítěte

živitel

М

материнство

мать

неродная мать

суррогатная мать

mateřství

matka

nevlastní matka

náhradní matka

мачеха

nevlastní matka

меры

opatření, nařízení

дополнительные меры

dodatečná nařízení

меры семейной политики

opatření rodinné politiky

младенчество

kojenecký věk, rané dětství

молодожёны

novomanželé

Н

нарушение

narušení, porušení

нарушение прав и интересов ребёнка

narušení práv a zájmů dítěte

наследство

dědictví

несовершеннолетний

nepřetý, nezletilý

надзор

dohled, hlídání

осуществление надзора за условиями проживания детей

dohlížení nad podmínkami bydlení dětí

население

obyvatelstvo, populace

убыль населения

pokles počtu obyvatel

численность населения

počet obyvatel

О

отношения

vztahy, poměry

брачные отношения

manželské vztahy

имущественные отношения супругов

majetkové poměry manželů

родственные отношения

příbuzenské vztahy

семейные отношения

rodinně právní vztahy, rodinné právní vztahy

личные отношения супругов

osobní poměry manželů

объявление

oznámení, vyhlášení

объявление умершим

prohlášení za mrtvého

обращение	chování, zacházení, jednání
жестокое обращение с детьми	týrání dětí
опека	poručenství
опекун	poručník
Органы опеки и попечительства	Orgány sociální péče a opatrovnictví
орган ЗАГС = отдел записи актов гражданского состояния	matriční úřad
отобрать	vzít, odebrat
отобрание ребёнка у родителей	odebrání dítěte rodičům
отпуск по уходу за ребенком	mateřská dovolená
ОТЦОВСТВО	otcovství
установление и оспаривание отцовства (материнства)	určení a popření rodičovství
отчим	nevlastní otec
общество	společnost
ячейка общества	základní jednotka společnosti

II

падчерица	nevlastní dcera
пасынок	nevlastní syn
поддержка	podpora, pomoc
государственная поддержка семьи	státní podpora rodiny
пособие	příspěvek, podpora
государственное пособие	státní příspěvek
единовременное пособие при рождении ребёнка	jednorázový příspěvek při narození dítěte
ежемесячное пособие по уходу за ребёнком	měsíční rodičovský příspěvek
пособие по беременности и родам	příspěvek na podporu v těhotenství a na porodné
пособия для беременных женщин	příspěvky pro těhotné ženy
пособия на детей	příspěvky/přídavky na děti

социальные пособия	sociální dávky
назначение и выплата пособий	poskytování a vypláčení příspěvků
первенец	prvorozené dítě
передача ребёнка на воспитание иному лицу	svěření dítěte do péče jiné osoby
партнёрство	partnerství
зарегистрированное партнёрство	registrované partnerství
право	právo
родительские права	rodičovská zodpovědnost, rodičovská práva
злоупотребление родительскими правами	zneužívání rodičovské zodpovědnosti
лишить родительских прав	zbavit rodičovských práv
ограничение родительских прав	omezení rodičovské zodpovědnosti, omezení rodičovských práv
попечительство	opatrovnictví
подопечный	opatrovanec
попечитель	opatrovník
попечительство над ребёнком	opatrovnictví dítěte
признание безвестно отсутствующим	prohlášení za nezvěstného

Р

рождаемость	porodnost, natalita
низкий уровень рождаемости	nízká míra porodnosti
повышение рождаемости	zvýšení porodnosti
показатель рождаемости	ukazatel porodnosti
родитель-одиночка	rodič samoživitel
родительство	rodičovství
родство	příbuzenstvo
роды	porod
рождение ребёнка	narození dítěte

роженица

rodička

С

семья

бездетная семья

rodina

bezdětná rodina

благополучная семья

funkční rodina

многодетная семья

početná, vícečlenná rodina

неблагополучная семья

dysfunkční rodina

неполная семья

neúplná rodina

нуклеарная семья

nukleární rodina

полная семья

úplná rodina

расширенная, сложная семья

rozšířená rodina

социально неблагополучная семья

sociálně slabá rodina

защита семьи

ochrana rodiny

материальное положение семьи

materiální zabezpečení rodiny

член семьи

člen rodiny

своичество

švagrovství

семейный

rodinný

семейная политика

rodinná politika

семейное законодательство

zákonodárství v rodinném právu

Семейный кодекс Российской Федерации

Zákoník o rodině Ruské federace

сирота

sirotek

смертность

úmrtnost

снижение смертности

snížení úmrtnosti

содержать ребёнка

vyživovat, zaopatřovat dítě

супруги

manželé

У

усыновление

усыновить ребёнка

кандидаты в усыновители

отменить усыновление

устройство до усыновления
(вдочерения)

учреждение

дошкольные учреждения

уклонение

уклонение от выполнения родительских
обязанностей

устройство

формы семейного устройства, семейные
формы воспитания

osvojení

osvojit si dítě

žadatelé o osvojení

zrušit osvojení

péče před osvojením

instituce

zařízení pro děti předškolního věku

vyhýbání se

vyhýbání se plnění rodičovských povinností

umístění

formy náhradní rodinné péče

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Pavlína Kovářová

Název katedry a fakulty: Katedra slavistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název bakalářské práce: Rodinná politika současného Ruska

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Počet stran (bez příloh): 52

Počet znaků (bez příloh): 110 986

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 21

Klíčová slova: rodina, rodinné právo, rodinně právní vztahy, rodinná politika, podstata rodinné politiky, principy rodinné politiky, státní sociální podpora, mateřský kapitál, náhradní rodinná péče

Charakteristika bakalářské práce:

Cílem této práce bylo seznámit s tématem rodinné politiky současného Ruska a na základě odborné literatury popsat současný stav této oblasti a její specifika. Součástí práce rovněž bylo vytvoření překladového glosáře aktuální odborné terminologie z oblasti rodinné politiky, jenž se nachází v příloze. Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. Nejprve jsou obecně vymezeny základní pojmy, které souvisí s tématem. Další kapitoly se věnují rodinnému právu Ruské federace, jeho historii či právním předpisům, jež upravují rodinně právní vztahy. Podstatná část práce je zaměřena na rodinnou politiku současného Ruska. Je charakterizována její podstata a základní principy. Poslední část práce je zaměřena na konkrétní oblasti ruské rodinné politiky, ve kterých je zkoumáno, zda se cíle a principy ruské rodinné politiky skutečně naplňují.

ABSTRACT

First name and surname of the author: Pavlína Kovářová

Name of the department and the Faculty: Department of Slavonic Studies,
Philosophical Faculty, Palacký University Olomouc

Name of the Bachelor Thesis: Family policy in contemporary Russia

Bachelor Thesis supervisor: doc. PhDr. Zdeňka Vychodilová, CSc.

Number of pages (without supplement): 52

Number of signs (without supplement): 110 986

Number of supplements: 1

Number of titles of the used literature: 21

Key words: family, family law, family-law relations, family policy, substance of family policy, principles of family policy, state social security benefits, maternity capital, forms of custody

Characterisation of the Bachelor Thesis:

The aim of this diploma thesis was to acquaint with the family policy in contemporary Russia and on the basis of specialized literature describe the current state of this field of study and its specifics. The other aim of this diploma thesis was to create Russian-Czech glossary of topical terminology. The thesis is divided into four chapters. The first part of the thesis defines key concepts of the topic. The other chapters deal with family law of Russia, its history or statutory instruments of the family-law relations. The essential part of the thesis is dedicated to family policy in contemporary Russia. There are substance of family policy and its principles characterized. The last part of the thesis deals with specific fields of Russian family policy and explores performance of the principles of family policy.